

**Το χάρακωμα και το οδόφραγμα:
Σημειώσεις πάνω στο ζήτημα του πολέμου**

Libertatia, συλλογικότητα για τον ελευθεριακό κομμουνισμό,
Νοέμβρης 2025

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μερικά εισαγωγικά λόγια.....	5
Ο επανεξοπλισμός της Ευρώπης και η νέα πολεμική συνθήκη.....	9
Η διαμόρφωση των νέων στρατοπέδων.....	15
Ο πόλεμος στην Ουκρανία.....	25
Η κατάσταση στη Συρία.....	31
Το παλαιστινιακό ζήτημα.....	39
Το ζήτημα του ντεφετισμού και η αντιπολεμική στάση: μερικά διδάγματα από την περίοδο του Μακεδονικού.....	53
Κάποια λόγια εν είδει επιλόγου.....	63

Μερικά εισαγωγικά λόγια

Οι σειρήνες του πολέμου ηχούν τρομακτικά σε διάφορες γωνιές του κόσμου. Η χρησιμοθηρική εκεχειρία μεταξύ των μεγάλων ευρωπαϊκών και παγκόσμιων δυνάμεων που διαμορφώθηκε μετά το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου έχει πλέον παρέλθει οριστικά και μπορούμε να πούμε ότι εδώ και καιρό έχουμε εισέλθει σε μια νέα εποχή όπου ο ρόλος του πολέμου τόσο ως τακτικής απειλής όσο και ως διαπραγματευτικού μέσου έχει πλέον αναβαθμιστεί επικίνδυνα. Η κυριαρχία των ΗΠΑ στην παγκόσμια σκακιέρα μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου αποδείχτηκε εξαιρετικά βραχύβια και νέοι παίκτες μπαίνουν στο παιχνίδι και την απειλούν, με πολλαπλά πολεμικά μέτωπα να ανοίγουν στη λεγόμενη «καπιταλιστική περιφέρεια», με ορατό τον κίνδυνο να μετεξελιχθούν σε ανοιχτή παγκόσμια σύγκρουση. Την ίδια στιγμή οι ευρωπαϊκές και οι δυτικές κοινωνίες φαίνεται να εισέρχονται σε μια φάση πολεμικής προετοιμασίας, γεγονός που χρειάζεται –εκτός των άλλων– την αναβάθμιση και τον επεκτατισμό των εθνικών-κρατικών αφηγημάτων, την όξυνση της εθνικιστικής κινητοποίησης, την εξόντωση των πληθυσμών που η ζωή τους δεν έχει καμιά αξία για το κρατικό-καπιταλιστικό σύστημα και τέλος, την πάταξη του εσωτερικού εχθρού. Στο επίκεντρο μπαίνει πλέον ο επανεξοπλισμός και η αναβάθμιση του πολεμικού οπλοστασίου των μεγάλων ευρωπαϊκών κρατών, σε συνδυασμό με τον ολοένα και μεγαλύτερο έλεγχο των πληθυσμών, την καταστολή και την κρατική θανατοπολιτική.

Ο πόλεμος έχει ήδη φτάσει σε ευρωπαϊκό έδαφος από το 2022,

όταν η Ρωσία εισέβαλε στα εδάφη της Ουκρανίας, σ' ένα μέτωπο που έχει ήδη συμπληρώσει τρία χρόνια και με τις πολεμικές επιχειρήσεις εκατέρωθεν να εντείνονται και να κλιμακώνονται. Ένα μέτωπο που σηματοδότησε και όρισε έναν νέο γύρο πολεμικών επιχειρήσεων, στον οποίο εμπλέκονται δυνάμεις με παγκόσμιες βλέψεις είτε άμεσα είτε έμμεσα. Την ίδια στιγμή –και με φόντο τις εξελίξεις τόσο στην Ουκρανία όσο και στην Παλαιστίνη– υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις στο εσωτερικό της Συρίας, με την ανατροπή του καθεστώτος Άσαντ και την κάλυψη του κενού εξουσίας από σαλαφιστικές-ισλαμιστικές δυνάμεις με άμεση σχέση με την Τουρκία, η οποία φιλοδοξεί να εξελιχθεί σε βασικό περιφερειακό παίκτη της ευρύτερης περιοχής της νοτιοανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Και μέσα σ' όλα αυτά ήρθε να προστεθεί κι ένας νέος γύρος έντασης και όξυνσης της συνεχιζόμενης σφαγής και γενοκτονίας του παλαιστινιακού λαού από το σιωνιστικό καθεστώς του Ισραήλ, ο οποίος ακολούθησε την επίθεση των δυνάμεων της Παλαιστινιακής Αντίστασης που πραγματοποιήθηκε στις 7 Οκτωβρίου 2023. Παράλληλα, την περασμένη άνοιξη η κατάσταση μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν με φόντο τη διεκδικούμενη περιοχή του Κασμίρ παρουσίασαν νέες εντάσεις, ενώ πολεμικά μέτωπα υπάρχουν επίσης σε χώρες και περιοχές όπως η Μιανμάρ, οι χώρες του Σαχέλ (Νιγηρία, Νίγηρας, Μπουρκίνα Φάσο, Τσαντ, Σουδάν, Μάλι μεταξύ άλλων), το Κονγκό, η Αιθιοπία, η Σομαλία, τα βουνά του Κουρδιστάν, καθώς και με τη μορφή των ναρκομαφιών ενάντια σε κοινωνικά και πολιτικά κινήματα σε χώρες της Λατινικής Αμερικής. Μάλιστα, τις τελευταίες εβδομάδες οι ΗΠΑ έχουν αναπτύξει περιμετρικά της Βενεζουέλας έναν μικρό αποβατικό στόλο, με πολεμικά αεροσκάφη, αντιτορπιλικά πλοία, ένα πυρηνικό υποβρύχιο αλλά και δύναμη 10.000 στρατιωτών, με πρόσχημα την καταπολέμηση της «διακίνησης ναρκωτικών».

Σε άρθρο στο Βήμα που δημοσιεύτηκε την Πρωτοχρονιά του 2025,

υπάρχει η αναφορά ότι σύμφωνα με μια έκθεση του Ινστιτούτου Οικονομικών και Ειρήνης που εδρεύει στο Σίδνεϊ, τον Ιούλιο του 2024 υπήρχαν 56 ενεργές πολεμικές συγκρούσεις, οι περισσότερες από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου, ενώ 92 χώρες εμπλέκονταν σε πολέμους εκτός των συνόρων τους. Σύμφωνα με στοιχεία της αμερικανικής ΜΚΟ, ACLED (Armed Conflict Location and Event Data), εκτιμάται ότι 233.500 άνθρωποι σκοτώθηκαν σε συγκρούσεις το 2024, με τον αριθμό αυτόν να έχει αυξηθεί κατά 30% σε σχέση με το 2023, έτος κατά το οποίο σημειώθηκαν 179.099 θάνατοι, ενώ οι παγκόσμιες συγκρούσεις έχουν γενικά διπλασιαστεί κατά τα τελευταία πέντε χρόνια.

Μέσα στην παρούσα συνθήκη οι ευθύνες των κινημάτων και των δυνάμεων που στοχεύουν στην κοινωνική απελευθέρωση βαραίνουν επικίνδυνα και φαντάζουν δυσανάλογες των συνθηκών μπροστά στον εθνικιστικό παροξυσμό και την πολεμική υστερία. Η οικοδόμηση και η στήριξη των αντιστάσεων, η διεθνιστική αλληλεγγύη, αλλά πρωτίστως η επικοινωνία και η κοινή στάση σε όλες τις πλευρές των συνόρων αποτελούν τους άξονες πάνω στους οποίους πρέπει να χτιστεί ένα σύγχρονο αντιπολεμικό και αντιιλιταριστικό κίνημα. Τα διδάγματα του Μακεδονικού είναι ακόμα νωπά και σίγουρα αποτελούν μια πρόγευση του τι θα μπορούσε να ακολουθήσει σε συνθήκες εθνικιστικής υστερίας, μαζικής πολεμικής προετοιμασίας και εντέλει εμπλοκής. Η μπροσούρα αυτή φιλοδοξεί να βάλει ένα ακόμα λιθαράκι στις εντεινόμενες προσπάθειες από την πλευρά του κινήματος να στήσει αναχώματα ενάντια στην πολεμική απειλή και να προωθήσει τα προτάγματα της διεθνιστικής αλληλεγγύης και της κοινωνικής και ταξικής απελευθέρωσης.

Η παρούσα προσπάθεια βασίζεται στις συζητήσεις που άνοιξαν στο εσωτερικό της συλλογικότητάς με αφορμή την πραγματοποίηση του Βαλκανικού Αναρχικού Φεστιβάλ Βιβλίου (BAB) τον Μάιο του 2025 στη Θεσσαλονίκη και την ειδική θεματική ομάδα

που δημιουργήθηκε για το ζήτημα του πολέμου από τη διοργανωτική συνέλευση του φεστιβάλ, η οποία έθεσε μια σειρά ερωτημάτων στο εγχώριο αναρχικό-αντιεξουσιαστικό κίνημα (μια κίνηση που δυστυχώς δεν είχε ανταπόκριση). Η δομή της συγκεκριμένης μπροσούρας βασίζεται εν πολλοίς στο ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε τότε, το οποίο είχε κάποιους βασικούς άξονες για το ζήτημα του πολέμου που χρησιμοποιούμε κι εδώ. Η αρχική έκδοση έγινε τον Μάιο του 2025 στα πλαίσια του ΒΑΒ, ενώ τον Οκτώβριο του 2025 το περιεχόμενό της εμπλουτίστηκε περαιτέρω και επανεκδόθηκε τον επόμενο μήνα.

Θεωρούμε σημαντική την ανάδειξη αναρχικών απόψεων και θέσεων σχετικά με τα ζητήματα του πολέμου, των διακρατικών ανταγωνισμών, καθώς και των τοπικών αντιστάσεων ενάντια σε σύγχρονες μορφές ιμπεριαλιστικής και αποικιοκρατικής επέκτασης. Δυστυχώς, βλέπουμε ότι πάλι δημιουργούνται βαθιές τομές στο εσωτερικό του ευρύτερου κινήματος, με την έλλειψη διαλόγου και τον κατακερματισμό να κυριαρχούν. Θεωρούμε σημαντικό να αναπτυχθεί μια ευρύτερη κουλτούρα συνεργασίας και διαλόγου μεταξύ των ευρύτερα αντιεξουσιαστικών, αναρχικών και αντιεθνικιστικών δυνάμεων, καθώς σε περίπτωση που πυκνώσουν περαιτέρω οι εξελίξεις ή στο ενδεχόμενο ενός νέου εθνικιστικού παροξυσμού (με οποιοδήποτε πρόσχημα κι αν αυτός επέλθει), όπως υπήρξε κατά την περίοδο της ανακίνησης του Μακεδονικού ζητήματος, το κίνημα θα είναι πάλι ανέτοιμο να αντιδράσει, κι έτσι θα το κάνει σπασμωδικά, με ανθρωποφαγικές και κανιβαλιστικές πρακτικές εντός του, όπως και τότε. Εξίσου σημαντικό είναι και το ζήτημα του διεθνιστικού διαλόγου και της συνεργασίας των δυνάμεων του δικού μας στρατοπέδου σε κάθε πλευρά των συνόρων, προκειμένου να αναδειχθεί ένας άλλος δρόμος ενάντια στη φρικαλεότητα του πολέμου και των εθνικισμών.

Ο επανεξοπλισμός της Ευρώπης και η νέα πολεμική συνθήκη

Η συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 20 Μαρτίου 2025 ενέκρινε το σχέδιο ReArm Europe (ή σύμφωνα με τη νέα ονομασία του «Ετοιμότητα 2030»), το οποίο αποτελεί πλέον τη Λευκή Βίβλο για την Ευρωπαϊκή Άμυνα, με στόχο να επαναφέρει την στρατιωτική ισχύ των ευρωπαϊκών κρατών, να ενισχύσει την άμυνα της ηπείρου και να παρέχει στρατιωτική βοήθεια στην Ουκρανία. Το σχέδιο προβλέπει να δοθούν στα κράτη-μέλη της ΕΕ δάνεια ύψους 150 δισ. ευρώ (μέσω του προγράμματος SAFE, Security Action for Europe), τα οποία θα δοθούν με ευνοϊκούς όρους στα κράτη-μέλη για τη χρηματοδότηση κοινών προμηθειών αμυντικού υλικού και εξοπλιστικών προγραμμάτων, καθώς και τη «χαλάρωση» των περιορισμών ώστε να ενθαρρυνθούν τα κράτη να δαπανήσουν περισσότερο για την άμυνα και τη χρηματοδότηση επενδύσεων από τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό. Η πρόταση αυτή ήρθε εν μέσω του πολέμου Ρωσίας-Ουκρανίας που συνεχίζεται αλλά και της ανακατάταξης στις σχέσεις του ευρωπαϊκού μπλοκ με τις ΗΠΑ. Στόχος του σχεδίου είναι η ανασυγκρότηση και ο εκσυγχρονισμός των ευρωπαϊκών στρατών, διασφαλίζοντας ότι θα είναι σε θέση να αποτρέψουν τυχόν μελλοντικές επιθέσεις. Συγκεκριμένα, προβλέπεται μια πολύ σημαντική αύξηση των αμυντικών δαπανών που μπορεί να φτάσει έως και τα 800 δισ. ευρώ κατά την επόμενη δεκαετία, με διακηρυγμένο στόχο τόσο την καταπολέμηση του «κινδύνου» της Ρωσίας όσο και την ενίσχυση της ίδιας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Επίσης, προβλέπεται αύξηση έως και 1,5% επιπλέον του ΑΕΠ

κάθε κράτους-μέλους σε αμυντικές δαπάνες, με τη συντονισμένη ενεργοποίηση της Γενικής Ρήτηρας Διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας.

Οι συγκεκριμένες εξελίξεις αφορούν προφανώς και την Ελλάδα, η οποία είναι δεύτερη στις αμυντικές δαπάνες σε σχέση με το ποσοστό του ΑΕΠ (με αμυντικές δαπάνες οι οποίες προσεγγίζουν φέτος το 3% του ΑΕΠ), σε όλες τις χώρες της ΕΕ που είναι ταυτόχρονα και μέλη του ΝΑΤΟ (πρώτη είναι η Πολωνία με αμυντικές δαπάνες πάνω από το 3% του ΑΕΠ της). Η Ελλάδα, λοιπόν, βρίσκεται ήδη ψηλά σε αμυντικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ και δεν θα χρειαστεί να αξιοποιήσει ολόκληρο τον πρόσθετο δημοσιονομικό χώρο που θα ανοίξει (έως 1,5% του ΑΕΠ). Υπολογίζεται ότι οι πρόσθετες δαπάνες, που θα «φουσκώσουν» το χρέος, θα είναι της τάξης των 1-2 δισ. ευρώ ετησίως για μια τετραετία. Οι δαπάνες αυτές θα κατευθυνθούν σε κάποια νέα, μεγάλα εξοπλιστικά προγράμματα, όπως ο θόλος για την αεράμυνα αλλά και σε αύξηση των δαπανών μισθοδοσίας στις ένοπλες δυνάμεις.

Στα πλαίσια αυτά, ήρθαν και οι εξαγγελίες που έκανε τον περασμένο Ιούλιο ο υπουργός Εθνικής Άμυνας, Νίκος Δένδιας, σχετικά με τις αλλαγές στις ένοπλες δυνάμεις, σύμφωνα με την «Ατζέντα 2030». Συγκεκριμένα, οι μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την αύξηση της μηνιαίας αποζημίωσης των οπλιτών, την κατασκευή νέων οχυρωματικών έργων προϋπολογισμού 65 εκατ. ευρώ στα νησιά και τον Έβρο, τη συγχώνευση στρατοπέδων και την κατάταξη όλων των κληρωτών πλέον στον στρατό ξηράς.

Ενώ οι παραπάνω ευρωπαϊκές εξαγγελίες έρχονται σε μια ευρύτερη συνθήκη αναβάθμισης του ρόλου του πολέμου στη διεθνή σκακιέρα και φαίνονται εκ πρώτης όψεως μια κίνηση αυτονομίησης των ευρωπαϊκών δυνάμεων από το ΝΑΤΟ, θεωρούμε ότι η συγκεκριμένη κίνηση πραγματοποιεί την ακριβώς αντίθετη πορεία: ενισχύει

το ευρωπαϊκό πολεμικό οπλοστάσιο απέναντι στον «ρωσικό κίνδυνο», αφήνοντας στις ΗΠΑ το ελεύθερο να ασχοληθούν με τα μέτωπα του Ειρηνικού ωκεανού και κυρίως με την ανερχόμενη δυναμική της Κίνας. Επίσης, φαίνεται ότι οι εξαγγελίες περί «δημοσιονομικής σταθερότητας» και το συμπαγές νεοφιλελεύθερο μοντέλο μπορούν να δείξουν την ευελιξία τους όσον αφορά τα ζητήματα της καταστολής, του ελέγχου και της πολεμικής προετοιμασίας. Το πραγματικό, όμως, ζήτημα με το ίδιο το γεγονός των πολεμικών εξοπλισμών τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο είναι η ανάγκη της μακροπρόθεσμης απορρόφησής τους, κι αυτό έχει φανεί ιστορικά ότι μπορεί να γίνει μόνο με έναν τρόπο: μέσα από τον ίδιο τον πόλεμο. Είναι ακριβώς οι ιστορικές στιγμές εκείνες όπου η αναπαραγωγή του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος περνάει μέσα από την πολεμική εμπλοκή.

Γι' αυτό θεωρούμε ότι το κρατικό-καπιταλιστικό σύστημα βρίσκεται αυτή τη στιγμή σε μια συνθήκη που μπορούμε να αποκαλέσουμε ως «σύγχρονο ολοκληρωτισμό», σε μια φάση παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, όπου τα έθνη-κράτη παραχωρούν κομμάτι της παλιάς δημοσιονομικής τους ισχύος προς όφελος των υπερεθνικών και διεθνικών θεσμών και του διεθνούς κεφαλαίου. Αυτό δεν σημαίνει ότι έχουν απολέσει εξ ολοκλήρου τη δυναμική τους και την κυριαρχία τους, καθώς η διαδικασία που ακολουθούν είναι η στρατιωτικοποίησή τους, η γιγάντωση των μηχανισμών καταστολής και ελέγχου σε όλα τα πεδία της καθημερινής ζωής, καθώς και η ανάπτυξη μιας πολιτικής εξόντωσης και θανάτου απέναντι σε πληθυσμούς που περισσεύουν, που τίθενται στο περιθώριο και που γενικά η αξία της ζωής τους θεωρείται μηδαμινή, αντιπαραγωγική, ευτελής. Το πεδίο της κρατικής θανατοπολιτικής σήμερα αναπτύσσεται στα διάφορα πολεμικά θέατρα, καθρεφτίζεται στους αμέτρητους θανάτους μεταναστών στους φράκτες που απλώνονται κατά μήκος των ευρωπαϊκών και παγκόσμιων συνόρων, στα χερσαία και υδάτινα σύνορα

που ενώνουν την καπιταλιστική περιφέρεια με τις «ανεπτυγμένες» χώρες, στη διάλυση των οποιωνδήποτε συστημάτων πρόνοιας και ασφάλισης, ακολουθεί την ίδια τροχιά με τις σφαίρες των μπάτσων που γαζώνουν κοινότητες που η ζωή τους δεν έχει καμιά αξία, είτε είναι Ρομά στην Ελλάδα, είτε μετανάστες στην Ευρώπη, είτε μαύροι και Λατίνοι στις ΗΠΑ, είτε ιθαγενείς ή κάτοικοι σε φαβέλες στη Λατινική Αμερική.

Την ίδια στιγμή ο έλεγχος της εξουσίας, του κράτους και του κεφαλαίου πάνω στην κοινωνική βάση γίνεται ολοένα και πιο ασφυκτικός κι αποικίζει όλα τα πεδία της καθημερινής ζωής, δημιουργώντας ένα ασφυκτικό πλαίσιο εντατικοποίησης και ελέγχου, το οποίο ισχυροποιείται συνεχώς μέσα από την ανάπτυξη της τεχνολογίας προς όφελος των ισχυρών, των απανταχού καταπιεστών και των εκμεταλλευτών. Το κρατικό-καπιταλιστικό σύστημα βρίσκεται σε μια μεταβατική φάση, σε μια φάση συνεχούς αναδιάρθρωσης σε όλα τα πεδία (εκπαίδευση, εργασία, περιβάλλον, υγεία, μεταφορές κλπ.), τσακίζοντας τα παλιά συστήματα κοινωνικής πρόνοιας (καρπός και κατάκτηση των αγώνων των καταπιεσμένων και των εκμεταλλευόμενων) κι επιβάλλοντας μια συνθήκη ζοφερή και αποπνικτική για την κοινωνική βάση. Κι επειδή ακριβώς οι αναδιρθρώσεις αυτές δεν μπορούν να ανεχτούν τις κατά τόπους αντιστάσεις που μοιραία θα αναπτυχθούν, προσπαθούν να τις απονοηματοδοτήσουν, να τις νεκρώσουν και φυσικά να τις καταστείλουν βίαια και να τις ξεριζώσουν, προκειμένου να συνεχιστεί απρόσκοπτα το έργο τους.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, ο πόλεμος τίθεται πλέον στο επίκεντρο, ο ρόλος του αναβαθμίζεται τόσο ως διαπραγματευτικό μέσο (με την απειλή του να αιωρείται) όσο και ως πραγματικότητα, ως μια κίνηση επέκτασης και επιβολής του κεφαλαίου και της κρατικής ισχύος. Οι εθνικές οικονομίες έχουν την τάση πλέον να ενοποιούνται και να διεθνοποιούνται, δομώντας ισχυρά μπλοκ, ενώ αντίστοιχη διαδικασία ακολουθείται και από τα ίδια τα κράτη, τα οποία αρ-

χίζουν και διαμορφώνουν ισχυρές στρατιωτικές συμμαχίες, κατά κύριο λόγο σε περιφερειακό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Όλα αυτά ανοίγουν τον δρόμο για μια εκτεταμένη πολεμική σύγκρουση, η οποία θα προκύψει ως ανάγκη αναδίπλωσης και αναπαραγωγής του κεφαλαίου όταν θα έχει φτάσει σε τέλμα και δεν θα υπάρχουν άλλοι τρόποι για την αναπαραγωγή του. Κι η σύγκρουση αυτή αναμένεται να είναι η πλέον καταστροφική που έχει δει η ανθρώπινη ιστορία...

Η διαμόρφωση των νέων στρατοπέδων

Ο επανεξοπλισμός των ευρωπαϊκών κρατών –πολλά εκ των οποίων δεν έχουν λησμονήσει το αποικιοκρατικό παρελθόν τους– εμφανίζεται σε μια συνθήκη σταδιακούς αμφισβήτησης της πρωτοκαθεδρίας των ΗΠΑ (η οποία διαδέχθηκε την ψυχροπολεμική συνθήκη) σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι, μπορούμε να μιλήσουμε για την ανάδυση δύο νέων δυνάμεων με παγκόσμιες βλέψεις (Κίνα, Ρωσία), καθώς και την ενίσχυση των λεγόμενων «περιφερειακών δυνάμεων», δηλαδή κρατών που κινούνται επεκτατικά απέναντι στις γειτονικές τους χώρες, σε περιφερειακό επίπεδο. Οι τελευταίες μάλιστα, αποτελούν και χώρες που κατά βάση έχουν εμπλακεί σε πολέμους κατά το προηγούμενο διάστημα (Τουρκία, Ιράν, Ισραήλ, Σαουδική Αραβία) ή ενδέχεται να το κάνουν στο κοντινό μέλλον, με τον κίνδυνο της παγκόσμιας ανάφλεξης να ελλοχεύει (Πακιστάν, Ινδία, Β. Κορέα). Τον περασμένο Μάιο (περίοδο της αρχικής συγγραφής της προσούρας) μάλιστα, το Πακιστάν και η Ινδία είχαν ανοίξει ένα νέο πολεμικό μέτωπο με αφορμή τη διεκδικούμενη περιοχή του Κασμίρ, σε μια σύγκρουση στην οποία ελλοχεύουν διάφοροι κίνδυνοι, ειδικά από τη στιγμή που και οι δύο χώρες διαθέτουν πυρηνικό οπλοστάσιο.

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, το οποίο επήλθε με την κατάρρευση του «σοσιαλιστικού» μπλοκ, υπήρξε μια παγκόσμια κυριαρχία των ΗΠΑ, η οποία εκφράστηκε σε όλα τα επίπεδα: πολιτικό, οικονομικό, στρατιωτικό, ιδεολογικό, πολιτιστικό κλπ. Οι δυνάμεις της συγκεκριμένης σύγχρονης αυτοκρατορίας επεκτάθηκαν σε όλα

τα μήκη και τα πλάτη της γης, συνεχίζοντας την ιμπεριαλιστική τους επέκταση μετά το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου, ενώ ενεπλάκησαν σε τρεις βασικές πολεμικές επιχειρήσεις κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες: στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ στα πλαίσια του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» αλλά και στον εμφύλιο της Συρίας. Φυσικά, σε όλα αυτά μπορούμε να προσθέσουμε τις επιμέρους εμπλοκές τους σε άλλες πόσες χώρες, καθώς και τις απόπειρες πραξικοπημάτων τα οποία έχουν γίνει ή επιχειρήθηκε να γίνουν με τις ευλογίες τους (κυρίως σε χώρες της Λατινικής Αμερικής). Στο ιδεολογικό πεδίο, το νεοφιλελεύθερο μοντέλο αναδείχθηκε σε κυρίαρχο και αδιαμφισβήτητο μονοπάτι που έπρεπε να ακολουθηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, φτάνοντας μέχρι και στο σημείο να γίνει λόγος για «τέλος της ιστορίας».

Κι αν όσον αφορά στο τελευταίο σημείο δεν έχει υπάρξει μέχρι στιγμής κάποια σημαντική μετατόπιση, η οικονομική αλλά και η στρατιωτική ισχύς των ΗΠΑ έχει δεχθεί τεράστια πλήγματα από δύο δυνάμεις που έχουν αναβαθμίσει αρκετά τον ρόλο τους, στοχεύοντας σε παγκόσμια κυριαρχία: πρωτίστως από την Κίνα και σε δεύτερο επίπεδο από τη Ρωσία. Με την αλλαγή μάλιστα της κρατικής διαχείρισης στο εσωτερικό των ΗΠΑ, ο ανταγωνισμός αυτός φάνηκε να εκφράζεται με ακόμα σκληρότερους όρους, όπως έδειξε και ο εμπορικός πόλεμος που παρ' ολίγον να ανοίξει –και αιωρείται ακόμα ως ενδεχόμενο– ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κίνα, μετά την απόφαση των πρώτων για επιβολή υψηλών δασμών στις εισαγωγές από μια σειρά χωρών (δασμοί που κατά βάση πλήττουν τις κινέζικες εξαγωγές στις ΗΠΑ). Η απάντηση της Κίνας ήταν αντίστοιχη κι αν κάτι έχει δείξει η ιστορία, αυτό είναι ότι οι λεγόμενοι «εμπορικοί πόλεμοι» οδηγούν σε τεράστια οικονομικά αδιέξοδα, δεν έχουν νικητές και συχνά καταλήγουν σε σημαντικές κρίσεις, με τις φτωχές τάξεις και την κοινωνική βάση να είναι πάντα αυτές που νιώθουν καλύτερα τις επιπτώσεις αυτές.

Στο εσωτερικό των ΗΠΑ, η επανεκλογή Τραμπ σηματοδοτεί μια σειρά από εξελίξεις που έχουν δρομολογηθεί έκτοτε, οι οποίες εκφράζουν μια συγκεκριμένη μερίδα του αμερικανικού μεγάλου κεφαλαίου, καθώς και μια πολιτική μετατόπιση (και σίγουρα όχι στροφή) στο μοντέλο διαχείρισης τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Αυτή τη στιγμή φαίνεται να προωθείται ένα ιδιότυπο μοντέλο σύγχρονου απομονωτισμού, το οποίο στην πραγματικότητα είναι ξεκάθαρα επεκτατικό, καθώς αρχικό του μέλημα είναι να πραγματοποιήσει μια αρχική επέκταση των ΗΠΑ στις κοντινές περιοχές, γεγονός που δείχνουν οι απειλές προς Γροιλανδία και προς Παναμά. Μην ξεχνάμε ότι και ιστορικά ο απομονωτισμός, δηλαδή η μη εμπλοκή στα εσωτερικά άλλων χωρών, αποκρυσταλλώθηκε στο λεγόμενο «δόγμα Μονρό» (1823), το οποίο οδήγησε τις ΗΠΑ να θεωρούν τη Λατινική Αμερική ως «πίσω αυλή» τους. Η πολιτική που προωθείται αυτή τη στιγμή στόχο έχει να τονώσει την εγχώρια οικονομία των ΗΠΑ και να ενισχύσει την παγκόσμια ηγεμονία τους, απαντώντας στον κίνδυνο από την ανατολή (Κίνα) και σίγουρα δεν εκφράζει με κανέναν τρόπο κάποιο τέλος των πολέμων και κάποια περίοδο σταθερότητας όπως κάποιοι διατείνονται, αλλά τουναντίον αποτελεί σημάδι του σύγχρονου πολυπολικού κόσμου, της αύξησης των περιφερειακών συγκρούσεων και της διαρκούς κρίσης. Αποτελεί μάλιστα συνέχεια και σύγχρονη έκφραση της σταθερής πεποίθησης περί κάποιου θεόσταλτου ρόλου της Αμερικής, η οποία πρέπει να εξαγάγει τον πολιτισμό και την πρόοδο, πεποίθηση που διατρέχει όλη την πορεία της αμερικανικής ιστορίας.

Βασικός αντίπαλος για την παγκόσμια ηγεμονία των ΗΠΑ αναδεικνύεται στην παρούσα φάση η Κίνα, η οποία ακολουθεί μια πολιτική ενίσχυσης της πολυμέρειας, προσπαθώντας να εδραιώσει την κυριαρχία της στις χώρες του Παγκόσμιου Νότου (Αφρική, Λατινική Αμερική, χώρες της κεντρικής Ασίας κλπ.). Κύριος στόχος της Κίνας είναι η ενδυνάμωση της θέσης της στο παγκόσμιο στε-

ρέωμα μέσα από τη σταδιακή μεταρρύθμιση των παγκόσμιων μεταπολεμικών θεσμών και του ευρύτερου συστήματος διακυβέρνησης. Η στήριξη της Κίνας στους διεθνείς θεσμούς και σ' ένα παγκοσμιοποιημένο, πολυμερές σύστημα εκφράζεται μάλιστα σε όλους τους τόνους και με όλους τους τρόπους από μια σειρά αξιωματούχων της. Την ώρα που οι ΗΠΑ αποχωρούν από διεθνείς οργανισμούς και διεθνείς συμφωνίες (όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και η Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα), η Κίνα προσπαθεί να αναδειχθεί ως εγγυητρια δύναμη της διεθνούς σταθερότητας κι ως βασικός εκφραστής των αναπτυσσόμενων χωρών. Βασικά εργαλεία της κινεζικής στρατηγικής αποτελούν προφανώς τόσο το εμπόριο όσο και η τεχνολογία, ιδιαίτερα με τις εξελίξεις στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης.

Άλλη μια δύναμη η οποία κινείται σε επίπεδο παγκόσμιας ηγεμονίας είναι η Ρωσία, η εισβολή της οποίας το 2022 στα εδάφη της Ουκρανίας την κατέστησε ως τον κατ' εξοχήν εχθρό των δυτικών και κυρίως των ευρωπαϊκών χωρών. Αποτελεί μια δύναμη η οποία κινείται κατά βάση σε περιφερειακό επίπεδο (δεδομένης και της αχανούς έκτασής της), έχοντας ωστόσο παγκόσμιες βλέψεις όπως δείχνει η διείσδυσή της στη Συρία και την Αφρική. Απόδειξη της δυναμικής που έχει αναπτύξει είναι σίγουρα ότι μπόρεσε να αντέξει τις δυτικές κυρώσεις μέχρι τώρα, βασιζόμενη κυρίως στον τεράστιο ενεργειακό της πλούτο. Η επεκτατική πολιτική της Ρωσίας που εκφράστηκε ρητά με την εισβολή στην Ουκρανία σηματοδοτεί κι ένα σημείο καμπής για τη διεθνή πολιτική, καθώς έφερε τον πόλεμο ξανά σε ευρωπαϊκό έδαφος, ενώ αποτελεί κι έναν πόλεμο στον οποίο εμπλέκονται (είτε άμεσα είτε έμμεσα) ένα σύνολο ισχυρών δυνάμεων, ίσως και το προοίμιο μιας πιο εκτεταμένης σύγκρουσης στο μέλλον.

Εξίσου επικίνδυνες στον τομέα αυτόν είναι και οι περιφερειακές συγκρούσεις που ξεσπούν κατά τόπους, στις οποίες εμπλέκονται

συχνά δυνάμεις που ερίζουν για τον έλεγχο των κοινοτήτων τους περιοχών ή και δυνάμεις με βλέψεις και συμφέρον παγκόσμιου βεληκεούς. Τέτοιες συγκρούσεις μπορούν να θεωρηθούν ο παρατεταμένος εμφύλιος της Συρίας, ιδιαίτερα μετά και τις τελευταίες εξελίξεις, οι εμφύλιες συγκρούσεις στη Λιβύη μετά και την ανατροπή του καθεστώτος Καντάφι αλλά και η ευρύτερη ανάφλεξη στη Μέση Ανατολή που προκλήθηκε από την εκτεταμένη γενοκτονική επίθεση των ισραηλινών δυνάμεων στα εδάφη της Παλαιστίνης που ακολούθησε την επίθεση των δυνάμεων της Παλαιστινιακής Αντίστασης στις 7 Οκτωβρίου 2023. Ταυτόχρονα, τον περασμένο Απρίλιο-Μάιο εκδηλώθηκε μια σύντομη στρατιωτική αντιπαράθεση ανάμεσα σε Ινδία και Πακιστάν με φόντο τη διεκδικούμενη περιοχή του Κασμίρ, μια σύγκρουση ανάμεσα σε δύο χώρες που διαθέτουν αμφότερες πυρηνικό οπλοστάσιο. Οι περιφερειακές συγκρούσεις σκιαγραφούν τις ισορροπίες δυνάμεων που υπάρχουν σε κάθε περιοχή και ανακατεύουν την τράπουλα στην ισορροπία αυτή, ενώ ελλοχεύει πάντοτε δυνητικά ο κίνδυνος μετακύλισής τους σε ευρύτερη –ακόμα και σε παγκόσμια– κλίμακα.

Ενδεικτικές είναι και οι συγκρούσεις που έχουν ξεσπάσει τα τελευταία χρόνια στην κεντρική Αφρική και την περιοχή του Σαχέλ (τη ζώνη που εκτείνεται νότια της Σαχάρας), στις οποίες δεν δίνεται ιδιαίτερη σημασία από τα μέσα ενημέρωσης των δυτικών χωρών παρά το γεγονός ότι είναι άκρως θανατηφόρες και καταστροφικές. Οι συγκεκριμένες περιοχές αποτελούν και πεδίο σύγκρουσης μεταξύ των παγκόσμιων δυνάμεων, καθώς εκτός των δυτικών (ΗΠΑ, Γαλλία), υπάρχει διεξόδυση και από δυνάμεις όπως η Ρωσία και η Κίνα, με τις βλέψεις τους φυσικά να περιλαμβάνουν τη σημαντική γεωγραφική θέση των χωρών αυτών αλλά και τον φυσικό και ορυκτό τους πλούτο. Έτσι, τα τελευταία τέσσερα χρόνια (από το 2021) έχει εκδηλωθεί μια σειρά πραξικοπημάτων στο Μάλι, τη Μπουρκίνα Φάσο και τον Νίγηρα, τα οποία ήρθαν ως απάντηση στην αυξα-

νόμηση παρουσία και δράση τζιχαντιστικών ομάδων στην ευρύτερη περιοχή, ενώ οι συγκεκριμένες τρεις χώρες έχουν φτιάξει πλέον ένα ιδιότυπο αντι-δυτικό μπλοκ. Μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο, έχουν αυξηθεί κατακόρυφα τόσο οι θάνατοι που έχουν προκληθεί από τις ίδιες τις συγκρούσεις όσο και οι θάνατοι αμάχων. Την ίδια στιγμή στο Σουδάν εκδηλώνεται ένας ιδιαίτερα αιματηρός εμφύλιος πόλεμος, καθώς τον περασμένο Φεβρουάριο οι νεκροί έφταναν τους 200.000, ενώ παράλληλα έχει εκτοπιστεί περίπου το 25% του πληθυσμού (12 εκατ. από τα 48 εκατ. του συνολικού πληθυσμού).

Τέλος, αντίστοιχη είναι και η κατάσταση στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (δεύτερο μεγαλύτερο σε έκταση κράτος της Αφρικής, τρίτο σε πληθυσμό και πρώτο σε ορυκτό πλούτο), με την όξυνση των χρόνιων συγκρούσεων στα ανατολικά της χώρας που υπήρξε το τελευταίο διάστημα, σε περιοχές που δρουν διάφορες αντάρτικες ομάδες με την υποστήριξη της κυβέρνησης της γειτονικής Ρουάντα. Η υπογραφή ειρηνευτικής συμφωνίας τον περασμένο Ιούνιο μεταξύ της ΛΔ του Κονγκό και της Ρουάντα υπό την αιγίδα των ΗΠΑ δεν έβαλε τέλος στις συγκρούσεις, αλλά απλώς ενίσχυσε το έρεισμα των ΗΠΑ στην περιοχή, καθώς διασφάλισε την εκμετάλλευση του πλούσιου ορυκτού πλούτου της χώρας (κολτάνιο, κοβάλτιο, λίθιο) από αμερικανικές εταιρείες ενέργειας και υψηλής τεχνολογίας. Αυτό πάντως που φαίνεται από τις παρεμβάσεις των κρατών που ερίζουν για την παγκόσμια ηγεμονία σε μια σειρά χωρών (Συρία, Αφγανιστάν, Λιβύη, Ιράκ, χώρες της Αφρικής) είναι ότι εντέλει στόχος δεν είναι η ενίσχυση μιας σταθερής κρατικής διαχείρισης του ενός εις βάρος του άλλου, αλλά η πριμοδότηση τοπικών πολεμάρχων και η διαιώνιση της σύγκρουσης προκειμένου οι χώρες αυτές να παραμένουν κατεστραμμένες, ρημαγμένες, υπό διαρκή σύγκρουση και πρόσφορο έδαφος για να λεηλατηθεί ο όποιος πλούτος τους.

Η παραπάνω ανάλυση μπορεί να κινείται περισσότερο σε γεωπολι-

τικά πλαίσια, έχει ωστόσο τη στόχευση να γίνει κατανοητός ο τρόπος που δομούνται και κινούνται οι διάφορες (υπερ)δυνάμεις στο σήμερα και να περιγράψει μια κατάσταση και σίγουρα δεν εκφράζει οποιαδήποτε προτίμηση για τις δυνάμεις αυτές. Ο αγώνας των καταπιεσμένων ενάντια στο κράτος και τον καπιταλισμό δεν εξαρτάται αποκλειστικά από το πώς δομείται ο καπιταλιστικός κόσμος της εξουσίας ούτε αναγκαστικά από τις σχέσεις των υπερδυνάμεων μεταξύ τους, καθώς είναι ένας αγώνας που αφορά τον πυρήνα της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο. Κάθε κρατική δομή εκφράζει και μια συνάρθρωση σχέσεων εξουσίας και κεφαλαίου και προφανώς περιλαμβάνει στο εσωτερικό της ταξικές συγκρούσεις, ανθρώπους που αγωνίζονται για ένα καλύτερο αύριο, ανθρώπους που εμπνέονται από τα ίδια ιδανικά με εμάς, με τους οποίους πρέπει να συνομιλούμε και να αναπτύσσουμε κοινή δράση. Παρ' όλα αυτά, είναι σημαντικό να κατανοούμε την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε και την κατεύθυνση προς την οποία κινούνται τα πράγματα, προκειμένου να αναλύουμε καλύτερα την πραγματικότητα, διατηρώντας και αναζωογονώντας την προοπτική της χειραφέτησης και της ελευθερίας.

Από την κατάρρευση του σοβιετικού μπλοκ, την ήττα των «σοσιαλιστικών» κρατών το '89 και την ανάδειξη της πρωτοκαθεδρίας των ΗΠΑ και του νεοφιλελεύθερου μοντέλου ως κυρίαρχου, επέρχεται στη συνέχεια το αφήγημα του «τέλους της ιστορίας», μια ρήση που εξέφραζε την βαθιά επιθυμία των κυρίαρχων για το τέλος κάθε ουτοπίας και απελευθερωτικής προοπτικής. Αυτό φέρει ταυτόχρονα και μια αντίληψη πίστης στην πολιτική διαχείριση του καπιταλιστικού συστήματος και απομακρύνει τις μάζες των καταπιεσμένων από το απελευθερωτικό όραμα. Η πολεμική προετοιμασία των δυνάμεων, οι περιφερειακές συγκρούσεις και η ευρύτερη όξυνση των ανταγωνισμών δημιουργούν μια αντίστοιχα ασφυκτική συνθήκη για τα κινήματα στο σήμερα, τα οποία οφείλουν να αναζητούν ολο-

ένα και περισσότερο τα ριζώματά τους στις κοινωνίες. Είναι ίσως πρακτικά αδύνατο για τα κινήματα να μπορέσουν να σταματήσουν έναν πόλεμο, χωρίς κάτι τέτοιο να σημαίνει ότι δεν οφείλουν να διατηρούν μια συνεπή επαναστατική προπαγάνδα και δράση και να προσπαθούν να δημιουργούν και να κατανοούν την ευρύτερη αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών που εμφανίζονται μ' έναν πόλεμο προκειμένου να στραφούν προς μια επαναστατική κατεύθυνση (όπως στον Α' Παγκόσμιο). Κατά τη διάρκεια αλλά και έπειτα από έναν πόλεμο, ο ιστορικός χρόνος συμπυκνώνεται και συντελούνται έντονα και σημαντικά γεγονότα.

Μια ανάλυση που ασπάζεται κατά κύριο λόγο ένα μέρος της (ρεφορμιστικής) αριστεράς είναι ότι ο πολυπολικός κόσμος δίνει τη δυνατότητα στα κράτη να έχουν ένα καλύτερο επίπεδο ζωής και κατ' επέκταση ότι βοηθάει την κοινωνία να αναμειχθεί στις κινηματικές διεργασίες. Ως αναρχικοί/ές δεν επιλέγουμε πλευρά ούτε αλλάζει το καθήκον μας στον αγώνα. Όσο οξύνονται οι διακρατικοί ανταγωνισμοί τόσο πιο έντονα επανέρχεται το δίπολο της επανάστασης και της αντεπανάστασης. Ως αναρχικοί/ές, λοιπόν, δεν παίρνουμε θέση συμμετοχής στους ανταγωνισμούς και τον πόλεμο. Βασική προϋπόθεση για να μπορούν να υπάρξουν αλλά και να αντέξουν δυναμικά κινήματα και επαναστάσεις είναι ο διεθνισμός. Κι είναι ακριβώς μια συνεπής διεθνιστική στάση και μια ευρύτερη προσπάθεια διασύνδεσης των κινήματων των διάφορων γεωγραφιών αυτό που λείπει στο σήμερα αλλά κι αυτό που παρουσιάζεται ως ολοένα και πιο επιτακτικό, δεδομένης της συνολικής συνθήκης.

Υπάρχουν, εντούτοις, και αναλύσεις που κάνουν λόγο για το τέλος της παγκοσμιοποίησης μέσα από νεο-προστατευτικές και νεο-μερκαντιλιστικές πολιτικές, όπως αυτές που υιοθέτησε πρόσφατα η κυβέρνηση Τραμπ. Από την πλευρά μας, δεν θεωρούμε ότι ζούμε ένα τέλος της παγκοσμιοποίησης. Κάθε άλλο, βρισκόμαστε σε μια φάση απόλυτης κυριαρχίας του νεοφιλελευθερισμού και της πλή-

ρους απελευθέρωσης του «νόμου» του κεφαλαίου και του κέρδους. Ο καπιταλισμός βρίσκεται στην περίοδο της διεθνοποιημένης παραγωγής και οικονομίας, με επιχειρήσεις μεγαθήρια «χωρίς σύνορα», σε υπερεθνικό επίπεδο. Η τάση της παγκοσμιοποίησης, παρ' όλα αυτά, δεν έχει αλλάξει τη βάση του καπιταλιστικού κόσμου και της κυριαρχίας, το γεγονός δηλαδή ότι η συσσώρευση και συγκεντροποίηση κεφαλαίου συνεπάγεται και εξουσία. Συνεπώς, οι λίγοι γίνονται όλο και περισσότερο «ισχυρά» λίγοι, με μεγαλύτερη εξουσία στα χέρια τους. Παράλληλα, τα κράτη αναβαθμίζουν το κατασταλτικό και πολεμικό τους οπλοστάσιο, τσακίζοντας τον εσωτερικό εχθρό και ορίζοντας πληθυσμούς στο εσωτερικό τους που είναι «προς εξόντωση», μια όψη αυτού που αποκαλούμε «σύγχρονο ολοκληρωτισμό». Η περίοδος της παγκοσμιοποίησης συντελείται ταυτόχρονα με την εποχή ενός πολυπολικού κόσμου, όπου σταματάμε να μιλάμε πλέον αποκλειστικά για εθνικά αστικά συμφέροντα, τα οποία μοιραία φέρνουν και τους διακρατικούς ανταγωνισμούς. Αντιθέτως, τα κράτη στοιχίζονται σε κοινά μπλοκ (όπως είναι το NATO ή οι χώρες BRICS), συνάπτουν οικονομικές, εμπορικές και στρατιωτικές συμφωνίες και οι ανταγωνισμοί παίρνουν μια πιο μαζική και παγκόσμια μορφή. Ο πόλεμος πλέον αποτελεί την προσπάθεια επιβολής μιας μερίδας καπιταλιστικών κρατών σε κάποια άλλα, το οποίο σημαίνει την οικονομική υποταγή τους, κάτι που μπορεί να εκφραστεί και με διαφορετικές μορφές (όπως για παράδειγμα, οι πρόσφατες κινήσεις των ΗΠΑ για επιβολή περαιτέρω δασμών).

Ο πόλεμος στην Ουκρανία

Στις 24 Φεβρουαρίου 2022 ο πρόεδρος της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν ανακοίνωσε μια ειδική στρατιωτική επιχείρηση για την «αποστρατικοποίηση» και «αποναζιστικοποίηση» της Ουκρανίας, λέγοντας ότι ανταποκρίθηκε σε αίτημα των δύο λαϊκών δημοκρατιών για την υπεράσπισή τους. Έτσι, ξεκίνησε η ρωσική εισβολή στα εδάφη της Ουκρανίας, ανοίγοντας μετά από καιρό ένα σταθερό πολεμικό μέτωπο στην ανατολική πλευρά της Ευρώπης, ένα μέτωπο το οποίο παραμένει ενεργό και θανατηφόρο μέχρι και σήμερα. Ο αρχικός «αστραπιαίος πόλεμος» του ρωσικού κράτους φάνηκε να αιφνιδιάζει την Ουκρανία, όμως στη συνέχεια βλέπουμε ένα σταθερό και στάσιμο πολεμικό μέτωπο που μέχρι στιγμής έχει επιφέρει δεκάδες χιλιάδες απώλειες και στα δύο στρατόπεδα.

Η κίνηση της Ρωσίας προφανώς δεν είχε καμιά αντιφασιστική χροιά, απλώς εδώ και χρόνια το ρωσικό κρατικό αφήγημα προβάλλει κατά το δοκούν ένα αντιφασιστικό προσωπείο απέναντι στα νεοναζιστικά τάγματα που δρουν στην Ουκρανία, όπως αντίστοιχα προβάλλει και μια υποστήριξη προς την αποαποικιοποίηση και τον αγώνα ενάντια στον ιμπεριαλισμό, προκειμένου να χαϊδέψει τα αυτιά χωρών και δυνάμεων του παγκόσμιου Νότου (το ίδιο στην τελευταία περίπτωση ισχύει και για το κινεζικό κρατικό αφήγημα). Προφανώς και το καθεστώς Πούτιν είναι βαθιά συντηρητικό, απολυταρχικό και επεκτατικό, καταπνίγοντας την οποιαδήποτε αντιπολιτευτική φωνή και φυλακίζοντας κατά χιλιάδες αντιφρονούντες και αντιφασίστες αγωνιστές, ενώ την ίδια στιγμή στην Ουκρανία

επιχειρούν παράλληλα με τον επίσημο ρωσικό στρατό και ακροδεξιές μισθοφορικές παραστρατιωτικές ομάδες. Η Ρωσία αποτελεί ένα αχανές κράτος με παγκόσμιες βλέψεις, το οποίο ωστόσο έχει μια τεράστια περιφέρεια λόγω του μεγέθους του, την οποία προσπαθεί να επεκτείνει, δημιουργώντας «ασφαλείς ζώνες» και προσπαθώντας να ενσωματώσει εδάφη που ανήκαν στις προηγούμενες ιστορικές κρατικές μορφές της, δηλαδή τη Ρωσική Αυτοκρατορία και τη Σοβιετική Ένωση.

Από την άλλη, η κυβέρνηση της Ουκρανίας είναι μια ξεκάθαρα ακροδεξιά κυβέρνηση, παρά το δήθεν φιλελεύθερο προσώπείο που παρουσιάζει και που γίνεται προσπάθεια να προωθηθεί στη Δύση, ενώ πολλά τάγματα του ουκρανικού στρατού έχουν έναν ανοιχτά νεοναζιστικό χαρακτήρα. Προπομπός της εισβολής της Ρωσίας αποτελούν τα γεγονότα του 2014 (τα λεγόμενα γεγονότα του «Ευρωμαϊντάν»), τα οποία σημαδεύτηκαν από σημαντικά εγκλήματα εναντίον αριστερών και αντιφασιστών αλλά και εις βάρος του ρωσόφωνου πληθυσμού, όπως ο εμπρησμός του Κτιρίου των Συνδικάτων στην Οδησό τον Μάιο του 2014 από ακροδεξιές και φασιστικές ομάδες (όπως ο Δεξιός Τομέας), όπου κάηκαν ζωντανοί –σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία– 42 συνδικαλιστές και διαδηλωτές, ενώ σύμφωνα με ανεπίσημες αναφορές, οι νεκροί την ίδια ημέρα ξεπέρασαν τους 150 και οι τραυματίες ήταν πάνω από 200.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που μπορούν να αναφερθούν ως πυροκροτητές της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, όπως για παράδειγμα ο ρωσικός επεκτατισμός, η ευρύτερη όξυνση της αντιπαράθεσης ανάμεσα σε Δύση και Ρωσία, η ανάδυση των εθνικισμών και στις δύο πλευρές των συνόρων, η καταπίεση της ρωσόφωνης μειονότητας αλλά και η χρήση της συνάμα από τη ρωσική εθνικιστική πολιτική, καθώς και ο πλούσιος ορυκτός πλούτος των περιοχών που θέλει να ενσωματώσει το ρωσικό κράτος. Ένα ζήτημα, ωστόσο, που απασχόλησε αρκετά το διεθνές αναρχικό και ευρύτερα ελευθε-

ριακό κίνημα είναι η στάση μιας σημαντικής μερίδας του ουκρανικού αναρχικού και αντιφασιστικού κινήματος που υποστήριζε χωρίς περιστροφές τη συμμετοχή στον πόλεμο, μέσα μάλιστα από τις τάξεις του ουκρανικού στρατού.

Είναι ένα ζήτημα που απασχόλησε αρκετά τη συλλογικότητά μας κατά τη διάρκεια διάφορων διεθνών συναντήσεων, κατά τις οποίες εκφράστηκε η συγκεκριμένη στάση (κυρίως από Λευκορώσους και Ουκρανούς αναρχικούς). Αυτό που κυρίως μάς προβλημάτισε ήταν η ανοιχτή υποστήριξη του ΝΑΤΟ μέσα από «αναρχική» σκοπιά, καθώς και η ανοιχτή υποστήριξη του ίδιου του ουκρανικού στρατού. Καταλαβαίνουμε την αρχέγονη ανάγκη να «προστατέψει κάποιος το σπίτι του από μια εχθρική εισβολή», ωστόσο στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτό εκφράστηκε μέσα από την ξεκάθαρη συμμετοχή στον εθνικό στρατό και μάλιστα ως «αναρχικές» πολιτοφυλακές κι ούτε καν προωθώντας μια αντιπολεμική προπαγάνδα αλλά με εθνικιστικές κορώνες για «ορδές Ρώσων», με ανοιχτά καλέσματα συνεργασίας με φασιστικές ομάδες κλπ., ενώ στις συγκεκριμένες αφηγήσεις παραλείπονται εξ ολοκλήρου τα γεγονότα του 2014, σφαγές όπως αυτή στα γραφεία των συνδικάτων στην Οδησό και γενικότερα το ζήτημα των ρωσόφωνων πληθυσμών. Αδυνατούμε να σκεφτούμε κάτι αντίστοιχο εδώ σε περίπτωση πολεμικής εμπλοκής με την Τουρκία (π.χ. Ίμια), σε περίπτωση αναζωπύρωσης των εθνικισμών με επίκεντρο τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς της Θράκης ή σε ενδεχόμενο επεισόδιο στην Κύπρο. Προσπαθούμε να ακούσουμε και να αφουγκραστούμε τις κατά τόπους ανάγκες και τις φωνές κάθε γεωγραφίας, ωστόσο βλέπουμε ότι υπήρξαν ομάδες (όπως η αναρχική ομάδα «Συνέλευση» από το Χάρκοβο) που προώθησαν τη λιποταξία και την εναντίωση στον πόλεμο, ενώ καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου του πολέμου βλέπουμε τις αντιπολεμικές φωνές να πυκνώνουν μέσα σε μια αποπνικτική –από τον εθνικισμό και τη βαρβαρότητα του πολέμου– ατμόσφαιρα.

Υπάρχει ένα ολόκληρο κύμα παθητικού σαμποτάζ του πολέμου με χιλιάδες λιποταξίες σε αμφότερες τις πλευρές των συνόρων. Κι αν για τη Ρωσία είναι κάτι που έγινε γνωστό ήδη από τις πρώτες μέρες του πολέμου, με δεκάδες χιλιάδες φυλακίσεις αγωνιστών που συμμετείχαν στις αντιπολεμικές κινητοποιήσεις, στην άλλη πλευρά των συνόρων είναι κάτι που είδαμε να αναπτύσσεται προοδευτικά. Σύμφωνα με στοιχεία της αναρχικής ομάδας «Συνέλευση», το διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου και Μαρτίου του 2025 44.500 Ουκρανοί στρατιώτες παράτησαν τις μονάδες τους χωρίς κάποια άδεια και άλλοι 7.000 λιποτάκτησαν, ενώ μέσα στο 2024 ανοίχτηκαν περίπου 85.000 υποθέσεις με τους νόμους περί λιποταξίας. Την ίδια στιγμή υπάρχουν κινητοποιήσεις γυναικών σε μικρές πόλεις έξω από στρατολογικά γραφεία, ενώ το ουκρανικό κράτος πραγματοποιεί απαγωγές νεαρών Ουκρανών προκειμένου αυτοί να ενταχθούν στον στρατό. Στη Ρωσία αντίστοιχα καταγράφηκαν 50.500 υποθέσεις απουσίας χωρίς άδεια από τον στρατό, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία. Φυσικά, όλα αυτά τα στοιχεία ελέγχονται ως προς την εγκυρότητά τους, δείχνουν, ωστόσο, την κούραση των φτωχών στρωμάτων και των δύο χωρών που εμπλέκονται στον πόλεμο αλλά και όσων αναγκάζονται να θυσιάσουν τη ζωή τους στα μέτωπα των μαχών.

Εκτός απ' όλα αυτά, μια βασική διαφορά της ουκρανικής αντίστασης απέναντι στο ρωσικό κράτος με άλλες περιπτώσεις κινήματων ενάντια στην αποικιοκρατία και τις ιμπεριαλιστικού τύπου επεμβάσεις είναι ότι στην Ουκρανία υπάρχει κανονικά κράτος και κυβέρνηση κι ότι έχουμε σύγκρουση δύο στρατών κι όχι αντάρτικων ομάδων μ' έναν στρατό κατοχής. Επίσης, υπάρχει μια ξεκάθαρη στήριξη των ευρωπαϊκών δυνάμεων και του ΝΑΤΟ προς το ουκρανικό κράτος, στήριξη που η συγκεκριμένη μερίδα του κινήματος στην Ουκρανία καλωσορίζει και επιδιώκει. Ακόμα, δεν μας περνάει απαρατήρητο το γεγονός της ανοιχτής συνεργασίας αυτής της με-

ρίδας με νεοναζιστικές και ακροδεξιές ομάδες, όπως για παράδειγμα οι πρόσφατες περιπτώσεις τριών αναρχικών (Πετρόφ, Φίνμπαρ και Κούπερ) που πέθαναν κάποιους μήνες πριν, πολεμώντας με τις δυνάμεις του Αζόφ και του ακροδεξιού κόμματος «Αδελφότητα».

Η ιστορική εμπειρία μάς διδάσκει ότι πολύ συχνά ένας τρόπος για να σταματήσει ο πόλεμος είναι η ίδια η επανάσταση και γι' αυτό έχουν σημασία τόσο η προπαγάνδισή της λιποταξίας και μιας εναντίωσης στη σφαγή των λαών από τα κρατικά και καπιταλιστικά συμφέροντα όσο και το ίδιο το αντιπολεμικό πρόταγμα, ακόμα και σε συνθήκες συμμετοχής στον πόλεμο. Για τον λόγο αυτόν, είναι σημαντικό για τα κινήματα να διατηρούν μια ξεκάθαρη στάση, κάτι που δεν σημαίνει ότι πρέπει να μένουν απαθή, αδρανή και να κλείνονται σε μια «φούσκα ιδεολογικής καθαρότητας», αλλά να αναδεικνύουν με ξεκάθαρο τρόπο τη φρικαλεότητα του πολέμου και του εθνικισμού. Προφανώς μ' αυτό δεν εννοούμε ότι το ενδεχόμενο κάποιας επανάστασης είναι πιθανό στην Ουκρανία στο σήμερα, αλλά ότι τα κινήματα πρέπει να διατηρούν μια ακέραιη στάση προκειμένου να μην απορροφηθούν από την ευρύτερη εθνικιστική κινητοποίηση και να διατηρήσουν τη διακριτότητά τους, όποια κι αν είναι αυτή και με όποια δυναμική κι αν εκφράζεται. Πιστεύουμε ότι οι πρόσφατες εξελίξεις στην Ουκρανία δικαιώνουν τέτοιου είδους απόψεις κι ότι είναι σημαντικό εντέλει για τα κινήματα να μην παρασύρονται από τον ευρύτερο φιλοπόλεμο και εθνικιστικό παροξυσμό που προκύπτει στα πρώτα στάδια μιας πολεμικής σύγκρουσης, προκειμένου στη συνέχεια να αναπτύξουν και να οξύνουν τα αντιπολεμικά συναισθήματα που μοιραία θα προκύψουν κατά τη διάρκεια ενός πολέμου. Επειδή ακριβώς όπως είχαν πει κι οι Ζαπατίστας σε ανακοίνωσή τους τον Μάρτιο του 2022:

Υπάρχουν άνθρωποι που συνελήφθησαν και ξυλοκοπήθηκαν στη Ρωσία επειδή διαμαρτυρήθηκαν κατά του πολέμου. Υπάρχουν νεκροί στην Ουκρανία που σκοτώθηκαν από τον ρωσικό

στρατό.

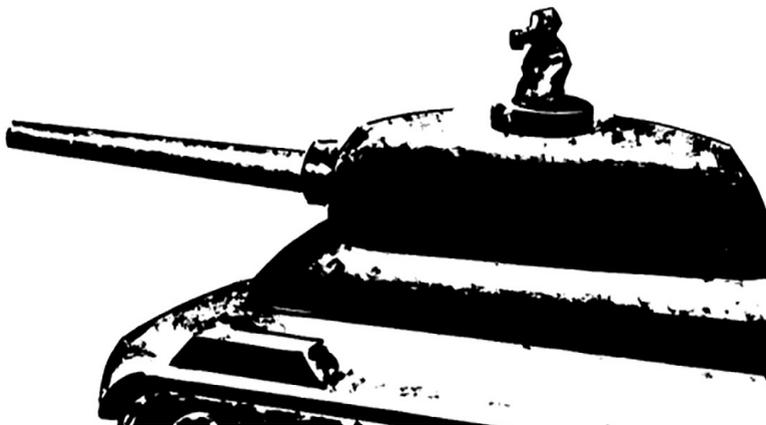
Τους ενώνει (και μας ενώνει μαζί τους), όχι μόνο το ΟΧΙ στον πόλεμο, αλλά και η άρνηση να «ευθυγραμμιστούν» με κυβερνήσεις που καταπιέζουν τους λαούς τους.

Μέσα στη σύγχυση και το χάος και στις δύο πλευρές, τους κρατάνε σταθερούς οι πεποιθήσεις τους: ο αγώνας τους για ελευθερία, η απόρριψη των συνόρων και των Εθνικών Κρατών τους και των αντίστοιχων καταπιέσεων που μόνο σημαία αλλάζουν.

Καθήκον μας είναι να τους υποστηρίξουμε στο μέτρο των δυνάμεών μας. Μια λέξη, μια εικόνα, μια μελωδία, ένας χορός, μια υψωμένη γροθιά, μια αγκαλιά –ακόμη και από μακρινές γεωγραφίες– είναι μια στήριξη που θα ενθαρρύνει τις καρδιές τους.

Το να αντιστέκεσαι σημαίνει να επιμένεις και να αντέχεις καιρό. Ας στηρίξουμε αυτούς τους συντρόφους στην αντίστασή τους, δηλαδή στον αγώνα τους για τη ζωή. Τους το οφείλουμε και το οφείλουμε και σε μας τους ίδιους [...]

Ο πόλεμος πρέπει να σταματήσει τώρα. Αν συνεχιστεί και αν, όπως προβλέπεται, κλιμακωθεί, τότε ίσως δεν θα υπάρχει κανείς να λογοδοτήσει για το τοπίο μετά τη μάχη.

Η κατάσταση στη Συρία

Στο έδαφος της Συρίας διεξάγεται ένας συνεχής εμφύλιος πόλεμος εδώ και 14 χρόνια, από τον Μάρτη του 2011, όταν και ξεκίνησε μια εκτεταμένη εξέγερση –στα πλαίσια της λεγόμενης «Αραβικής Άνοιξης» που είχε ανατρέψει μια σειρά καθεστώτων κατά κύριο λόγο στη βόρεια Αφρική– ενάντια στη δικτατορία του καθεστώτος του Μπασάρ Αλ Άσαντ, η οικογένεια του οποίου κυβερνούσε τη χώρα για δεκαετίες. Οι συγκρούσεις, ωστόσο, δεν έχουν σταματήσει ακόμα και μετά την πτώση του καθεστώτος Άσαντ τον περασμένο Δεκέμβρη. Είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστεί ο συνολικός αριθμός των νεκρών όλων αυτών των χρόνων, αλλά, σύμφωνα με τους υπολογισμούς των Ηνωμένων Εθνών, περισσότεροι από 300.000 άμαχοι είχαν σκοτωθεί μέχρι τον Μάρτιο του 2021, ενώ το ίδιο περίπου διάστημα ερευνητές υπολόγισαν τους νεκρούς μαχητές στους 250.000. Την ίδια στιγμή, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες χαρακτήρισε την κρίση στη Συρία τη μεγαλύτερη κρίση εκτοπισμού στον κόσμο, με περισσότερους από 12 εκατομμύρια ανθρώπους να αναγκάζονται να απομακρυνθούν από τις εστίες τους.

Στο έδαφος της Συρίας έχει εμπλακεί το σύνολο των δυνάμεων με παγκόσμιες βλέψεις (ΗΠΑ, Ρωσία), οι παλιές αποικιοκρατικές δυνάμεις της Ευρώπης αλλά και δυνάμεις που προσπαθούν να ηγεμονεύσουν σε περιφερειακό επίπεδο (Ισραήλ, Τουρκία, Ιράν, χώρες του Κόλπου), ενώ οι εξελίξεις έχουν προφανώς επηρεάσει και γειτονικές χώρες, όπως ο Λίβανος και το Ιράκ. Μέχρι το φθινόπωρο

του 2024 η χώρα ήταν χωρισμένη σε τρεις ουσιαστικά ζώνες: η πρώτη που ελεγχόταν από τις κυβερνητικές δυνάμεις του Άσαντ με τη στήριξη της Ρωσίας και του Ιράν. Η συγκεκριμένη ζώνη κάλυπτε περίπου τα δύο τρίτα της χώρας. Η δεύτερη βρισκόταν στα βόρεια, στην περιοχή όπου αναπτύσσεται το επαναστατικό εγχείρημα της Ροζάβα (περίπου το ένα τέταρτο της χώρας), όπου επιχειρούν οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF). Η τρίτη ζώνη είναι αυτή που βρίσκεται βορειοδυτικά (με επίκεντρο την πόλη Ιντλίμπ), η οποία ελέγχεται από σουνιτικές ένοπλες ομάδες που υποστηρίζονται από την Τουρκία. Σε αυτές δεσπόζει η τζιχαντιστική Χαγιάτ Ταχρίρ Αλ Σαμ (Οργανισμός για την Απελευθέρωση του Λεβάντε, HTS), η οποία προέρχεται μεταξύ άλλων και από την τζιχαντιστική-σαλαφιστική ομάδα Αλ Νούσρα (συνδεδεμένη με την Αλ Κάιντα), καθώς και ο Συριακός Εθνικός Στρατός (SNA), συνέχεια σε μεγάλο βαθμό του Ελεύθερου Συριακού Στρατού (FSA), ο οποίος αποτελείται από ισλαμιστικές παρατάξεις και Τούρκους πολιτοφύλακες. Οι δυνάμεις αυτές ήταν που ηγήθηκαν της επιτυχημένης επίθεσης για την κατάληψη της εξουσίας τον περασμένο Δεκέμβριο, ανατρέποντας την κυβέρνηση Άσαντ και φέρνοντας στην εξουσία ως μεταβατική κυβέρνηση αυτή του Αχμέτ Αλ Σαράα ή Αμπού Τζολάνι (το τελευταίο είναι πολεμικό ψευδώνυμο).

Η κυβέρνηση αυτή φαίνεται να έχει προς το παρόν την εύνοια της Δύσης, η οποία ξεπλένει πολύ εύκολα τζιχαντιστές εγκληματίες πολέμου εφόσον προωθούν τα δικά της συμφέροντα, γεγονός που δεν αποτελεί κάτι καινούριο προφανώς. Η αλλαγή καθεστώτος, παρ' όλα αυτά κι όπως ήταν αναμενόμενο, δεν σήμανε και την παύση των συγκρούσεων στο εσωτερικό της Συρίας, καθώς εκτός από τις μαζικές σφαγές Αλαουιτών (θρησκευτική κοινότητα που στήριζε σε μεγάλο βαθμό το καθεστώς Άσαντ) στις παράκτιες περιοχές της χώρας, ήρθαν να προστεθούν οι συγκρούσεις στην επαρχία Σουείντα, στη νότια Συρία, στις οποίες υπήρξαν πάνω από 1.000 νεκροί

και στις οποίες ενεπλάκη και το Ισραήλ (με εναέριους βομβαρδισμούς) παίρνοντας το μέρος των τοπικών κοινοτήτων των Δρούζων. Οι εξελίξεις στη Συρία προφανώς και επηρεάζουν και αλληλεπιδρούν με τις εξελίξεις στην ευρύτερη Μέση Ανατολή αλλά και με τη γενοκτονία που συντελείται στα εδάφη της Παλαιστίνης, ενώ φαίνεται ότι θα συνεχίζει να λογίζεται ως μια από τις χώρες στις οποίες οι ιμπεριαλιστικοί και οι διακρατικοί ανταγωνισμοί έχουν αφήσει πίσω τους συντρίμια, καταστροφή και θάνατο.

Μέσα σε όλη αυτή την τεταμένη και ζοφερή συνθήκη, υπάρχει και η κουρδική περιοχή στα βόρεια, αυτή της Ροζάβα, εκεί όπου εδώ και πάνω από μια δεκαετία συντελείται ένα σημαντικό επαναστατικό πείραμα με βάση τον δημοκρατικό συνομοσπονδισμό. Οι κουρδικές κοινότητες της περιοχής (κυρίως αυτές της βόρειας Συρίας και της νοτιοανατολικής Τουρκίας) έχουν εδώ και καιρό δείξει έναν διαφορετικό δρόμο, έναν δρόμο μακριά από τους εθνικισμούς, τον θρησκευτικό φονταμενταλισμό, την καταπίεση, την τυραννία και τον ολοκληρωτισμό. Έχουν αναπτύξει ένα συνολικό πείραμα κοινωνικής αυτοοργάνωσης και δημοκρατικής συνύπαρξης των λαών, ένα πείραμα το οποίο βρίσκεται στα πρώτα του στάδια και σίγουρα έχει ασκηθεί κομμάτι κριτικής ως προς τις μεθόδους του και τα μέσα αγώνα που χρησιμοποιεί αλλά που οπωσδήποτε έχει να επιδείξει κάποια σημαντικά επιτεύγματα και που κατά τη γνώμη μας, αποτελεί μια από τις ελάχιστες διαδικασίες με επαναστατικό χαρακτήρα που διαδραματίζονται στο σύνολο του πλανήτη, μαζί με τις κοινότητες των Ζαπατίστας αλλά και άλλων ιθαγενών λαών που αντιστέκονται απέναντι στην αποικιοκρατία, αναπτύσσοντας παράλληλα δομές οριζοντιότητας και αυτοοργάνωσης. Το κουρδικό πείραμα –με όλες τις προβληματικές που μπορεί να έχει– αναδεικνύεται ως το μόνο βιώσιμο εγχείρημα για την περιοχή της Μέσης Ανατολής, μια περιοχή που έχει πληγεί ανεπανόρθωτα από τις συνεχείς συγκρούσεις, τους επιμέρους εθνικισμούς, τον θρησκευτικό

δεσποτισμό αλλά και από τυραννικούς δυνάστες. Γι' αυτό και η υποστήριξή μας προς το κουρδικό κίνημα είναι συνεχής, γιατί ακριβώς αναδεικνύει έναν άλλον δρόμο, αυτόν της συναδέλφωσης των λαών, της αυτοοργάνωσης, του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού, του σεβασμού στην ελευθερία και την ισότητα, του αγώνα των γυναικών ενάντια στην καταπίεση και την πατριαρχία.

Αυτή τη στιγμή το συγκεκριμένο εγχείρημα βρίσκεται σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη καμπή. Τον περασμένο Φλεβάρη (συγκεκριμένα στις 27 Φλεβάρη 2025) ο ιστορικός ηγέτης του κουρδικού κινήματος, Αμπντουλάχ Οτσαλάν (εδώ και 26 χρόνια φυλακισμένος στην απομόνωση και βασανισμένος από το τουρκικό κράτος), απεύθυνε έκκληση για την αυτοδιάλυση του ΡΚΚ, θεωρώντας ότι η συγκεκριμένη οργάνωση έχει εκπληρώσει τον ιστορικό της ρόλο μετά από σχεδόν 50 χρόνια παρουσίας, για λήξη του ένοπλου αγώνα και για αναγνώριση των δικαιωμάτων της κουρδικής εθνότητας στην Τουρκία, προτάσσοντας παράλληλα τη σημασία του σεβασμού των ταυτοτήτων, της ελεύθερης έκφρασης και της δημοκρατικής αυτοοργάνωσης. Η συγκεκριμένη έκκληση έγινε στη συνέχεια αποδεκτή από 12ο Συνέδριο του ΡΚΚ, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 5-7 Μαΐου. Η ανακοίνωση του συνεδρίου σημείωνε μεταξύ άλλων:

Ο αξιοπρεπής και αντιστεκόμενος λαός μας, που συμμετέχει στην πορεία του ΡΚΚ και της Ηγεσίας για 52 χρόνια ενάντια στις πολιτικές αφομοίωσης και γενοκτονίας, ενάντια στην πολιτική της άρνησης και της καταστροφής, πληρώνοντας μεγάλο τίμημα, θα υπερασπιστεί επιτυχώς και με οργανωμένο τρόπο τη διαδικασία για ειρήνη και για μια δημοκρατική κοινωνία. Είμαστε απόλυτα βέβαιοι ότι η απόφαση να διαλυθεί το ΡΚΚ και να τερματιστεί η μέθοδος του ένοπλου αγώνα θα γίνει καλύτερα κατανοητή από όλους και όλες στη βάση της οικοδόμησης μιας δημοκρατικής κοινωνίας και θα αναλάβουν όλοι και όλες τα καθήκοντά τους στη φάση της εξόρμησης του δημοκρατικού

αγώνα. Είναι ζωτικής σημασίας ο λαός μας, με επικεφαλής τις γυναίκες και τη νεολαία, να οικοδομήσει την αυτοοργάνωσή του σε όλους τους τομείς της ζωής, να οργανωθεί στη βάση της αυτάρκειας μέσω της γλώσσας, της ταυτότητας και της κουλτούρας του, να μπορεί να αυτο-αμυνθεί μπροστά στις επιθέσεις και με πνεύμα κινητοποίησης να οικοδομήσει μια κοινοτική δημοκρατική κοινωνία. Σε αυτή τη βάση, πιστεύουμε ότι τα κουρδικά πολιτικά κόμματα, οι δημοκρατικές οργανώσεις και τα ηγετικά πρόσωπα της κοινής γνώμης θα εκπληρώσουν τις ευθύνες τους για την προώθηση της κουρδικής δημοκρατίας και του δημοκρατικού έθνους του κουρδικού λαού.

Έχοντας ως κληρονομιά μας την ιστορία της ελευθερίας, του αγώνα, και της αντίστασης, καθώς και τις αποφάσεις του 12ου Συνεδρίου του ΡΚΚ, η δημοκρατική πολιτική πορεία θα εξελιχθεί ραγδαία και το μέλλον των λαών μας θα προχωρήσει με βάση την ελευθερία και την ισότητα. Οι φτωχοί και οι εργαζόμενοι λαοί, όλες οι θρησκευτικές ομάδες, οι γυναίκες και η νεολαία, οι εργάτες/τριες, οι αγρότες/ισσες και όλα τα αποκλεισμένα τμήματα της κοινωνίας θα διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους και θα αναπτύξουν μια κοινοτική ζωή σε ένα δίκαιο και δημοκρατικό περιβάλλον. Καλούμε όλους και όλες να συμμετάσχουν στη διαδικασία για την ειρήνη και τη δημοκρατική κοινωνία. Η απόφαση του Συνεδρίου μας να διαλύσει το ΡΚΚ και να τερματίσει τη μέθοδο του ένοπλου αγώνα προσφέρει μια ισχυρή βάση για διαρκή ειρήνη και μια δημοκρατική λύση. Η εφαρμογή αυτών των αποφάσεων απαιτεί από τον ηγέτη ΑΡΟ να ηγείται και να καθοδηγεί τη διαδικασία, να αναγνωρίζεται το δικαίωμά του στη δημοκρατική πολιτική και να θεσπίζονται στέρεες και ολοκληρωμένες νομικές εγγυήσεις. Σε αυτό το στάδιο, είναι απαραίτητο η Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας να παίξει τον ρόλο της με ιστορική ευθύνη. Ομοίως, καλούμε

την κυβέρνηση, το κύριο κόμμα της αντιπολίτευσης, όλα τα πολιτικά κόμματα που εκπροσωπούνται στο κοινοβούλιο, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τις θρησκευτικές κοινότητες, τα δημοκρατικά μέσα ενημέρωσης, τα ηγετικά πρόσωπα της κοινής γνώμης, τον κόσμο της διανοήσης, των τεχνών, της ακαδημαϊκής κουλτούρας, τα εργατικά συνδικάτα, τις οργανώσεις γυναικών και νεολαίας και τα οικολογικά κινήματα να αναλάβουν την ευθύνη και να ενταχθούν στην διαδικασία για την ειρήνη και τη δημοκρατική κοινωνία.

Από τα παραπάνω και γενικά από τις ανακοινώσεις που έχουν βγει όλο το προηγούμενο διάστημα καταλαβαίνουμε ότι οι οργανώσεις του κουρδικού κινήματος έχουν μπει σε μια διαδικασία διαπραγμάτευσης με διάφορες δυνάμεις και κυρίως με το ίδιο το τουρκικό κράτος, διεκδικώντας την αναγνώριση των δικαιωμάτων της κουρδικής μειονότητας, θεωρώντας ότι έτσι θα εδραιώσουν καλύτερα τη θέση τους και στις δύο πλευρές των συνόρων (Τουρκία, Συρία). Πολλοί έσπευσαν να παρομοιάσουν τη λήξη του ένοπλου αγώνα με την εδώ παράδοση των όπλων στη Βάρκιζα ή με αντίστοιχες κινήσεις αντάρτικων κινήματων (όπως στην Κολομβία) που οδήγησαν στη συνέχεια σ' ένα εκτεταμένο κλίμα «λευκής τρομοκρατίας». Θεωρούμε ότι είναι πολύ νωρίς να καταλογίσουμε κάτι τέτοιο στο κουρδικό κίνημα. Καταλαβαίνουμε προφανώς ότι έχει μπει σε μια κρίσιμη ιστορική καμπή ως προς το μέλλον του και σίγουρα πολλές μέθοδοι ή κουλτούρες που αναπτύσσονται εντός του κουρδικού κινήματος (όπως η εξύμνηση του ηγέτη) μάς είναι ξένες. Παρ' όλα αυτά, είναι σημαντικό να αφουγκραζόμαστε τις κουλτούρες διαφορετικών γεωγραφιών (χωρίς αναγκαστικά να τις ασπαζόμαστε) και να μην αναπτύσσουμε αφοριστικές στάσεις που αντλούν από μια υποτιθέμενη πολιτική καθαρότητα απέναντι σε κινήματα που προσπαθούν να πορευτούν προς μια ευρύτερη ελευθεριακή κατεύθυνση. Ίσως να μην είναι η κατάλληλη στιγμή να γραφτούν πράγματα

για το κουρδικό κίνημα, ωστόσο θεωρούμε σημαντικό σε μια μπροσούρα για τον πόλεμο να αναδειχθεί η παρουσία και το διαφορετικό παράδειγμα που δίνουν οι κουρδικές κοινότητες για τους λαούς της Μέσης Ανατολής σε μια χώρα που μαστίζεται εδώ και χρόνια από τη φρίκη του πολέμου, των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων και του θρησκευτικού σκοταδισμού.

Το παλαιστινιακό ζήτημα

Η επίθεση των δυνάμεων της Παλαιστινιακής Αντίστασης απέναντι στο κράτος του Ισραήλ στις 7 Οκτώβρη 2023 άνοιξε ένα νέο πολεμικό μέτωπο στη Μέση Ανατολή, εμπλέκοντας μια πληθώρα παγκόσμιων και περιφερειακών δυνάμεων κι αλλάζοντας τους συσχετισμούς της μεταξύ τους δυναμικής. Η σφαγή του παλαιστινιακού λαού συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, καθώς τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, οι βομβαρδισμοί και οι χερσαίες επιχειρήσεις του ισραηλινού στρατού στη Γάζα έχουν προκαλέσει μέσα σ' αυτό το διάστημα τον θάνατο τουλάχιστον 63.000 ανθρώπων και τον τραυματισμό περισσότερων από 145.000 (σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Παλαιστινιακού Υπουργείου Υγείας στα τέλη Αυγούστου). Κι επειδή τα στοιχεία αυτά είναι για τους νεκρούς που έχουν εντοπιστεί και αναγνωριστεί, μια έκθεση του Χάρβαρντ που δημοσιεύτηκε κάποιους μήνες πριν εκτιμά ότι οι Παλαιστίνιοι που αγνοούνται λόγω της ισραηλινής επίθεσης ανέρχονται σε 377.000. Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές έχει επέλθει μια εύθραυστη εκεχειρία, η οποία απειλείται συνεχώς από τις φιλοπόλεμες διαθέσεις της σιωνιστικής κυβέρνησης του Ισραήλ.

Έγινε πολύς ντόρος σ' ένα αρχικό στάδιο για την ίδια την επίθεση της 7ης Οκτώβρη, για τον αποτρόπαιο χαρακτήρα της, για τις φρικαλεότητες της Χαμάς κλπ. Παρόλο που ο πόλεμος είναι καταρχήν κάτι μη επιθυμητό, υπάρχουν πάντοτε οι περιπτώσεις αντίστασης ενός καταπιεσμένου λαού απέναντι στην εκμετάλλευση και την αδικία, μια συνθήκη που είναι ιδιαίτερα έντονη στην Παλαιστίνη

εδώ και πολλές δεκαετίες. Ως αναρχικοί οφείλουμε να διατηρούμε κάποιους αξιακούς κώδικες, μια σταθερή σύνδεση των μέσων και του σκοπού για τον οποίο χρησιμοποιούνται, αλλιώς εκπίπτουμε στον πολιτικό αμοραλισμό, τον οπορτουνισμό και το σπεκουλάρισμα. Γι' αυτό και δεν μπορούμε με κανέναν τρόπο να δούμε την επίθεση της 7ης Οκτώβρη που πραγματοποιήσαν οι δυνάμεις της Παλαιστινιακής Αντίστασης απέναντι στο Ισραήλ ως «επανάσταση» (όπως δυστυχώς προωθείται από διάφορα κομμάτια της αριστεράς ή μιας αριστερίζουσας αναρχίας), καθώς λείπουν τα οποιαδήποτε προτάγματα κοινωνικής και ταξικής απελευθέρωσης. Αντίθετα, θεωρούμε ότι αποτέλεσε μια στρατηγική κίνηση από μεριάς της Παλαιστινιακής Αντίστασης (κι όχι μόνο της Χαμάς), με κύριο στόχο να σπάσει ο κλοιός και να τεθεί εκ νέου το ζήτημα, κυρίως στον αραβικό κόσμο, δημιουργώντας μια κοινωνική και πολιτική πίεση στις κυβερνήσεις των αραβικών κρατών, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων έχει συμμαχικές σχέσεις με το Ισραήλ.

Δεν είναι θέση μας να κρίνουμε αυστηρά τις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι οργανώσεις που μάχονται ενάντια στην αποικιοκρατία, καθώς καταλαβαίνουμε ότι απαντούν με βίαιο τρόπο στη βία που δέχονται εδώ και δεκαετίες, μια βία που είναι καθημερινή, εντεινόμενη και εντέλει γενοκτονική. Αυτό φάνηκε και από όσα ακολούθησαν μετά την 7η Οκτώβρη, δηλαδή μια ξεκάθαρη, ωμή και γενοκτονική επίδειξη δύναμης του Ισραήλ, το οποίο έχει δολοφονήσει εν ψυχρώ δεκάδες χιλιάδες παιδιά και αμάχους, την ίδια στιγμή που από τη μια έχει βυθίσει τον πληθυσμό της Λωρίδας της Γάζας στην πιο ακραία μορφή πείνας και λιμού, ενώ από την άλλη έχει εντείνει τους εποικισμούς στη Δυτική Όχθη.

Προφανώς, λοιπόν, η 7η Οκτώβρη δεν πραγματοποιείται σε κάποιο ιστορικό «κενό», αλλά προκαλείται και πυροδοτείται από δεκαετίες γενοκτονικού πολέμου και εποικισμού, ενώ σίγουρα η εικόνα της στη Δύση «θόλωσε» αρκετά από διάφορα fake news

που κυκλοφόρησαν. Για να κατανοήσουμε (κι όχι για να τη δικαιολογήσουμε ή να την υποστηρίξουμε) την ίδια την κίνηση, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη την ιδιαίτερη συνθήκη που συντελείται επί δεκαετίες στα παλαιστινιακά εδάφη αλλά και το ίδιο το ζήτημα του εποικισμού και του τι αυτός σημαίνει. Η προσπάθεια εθνοτικής αφομοίωσης των εδαφών αυτών μέσω του εποικισμού και της γενοκτονίας αποτελεί πάγια τακτική μιας εθνικιστικής πολιτικής, όπως αντίστοιχα εκφράστηκε και στα Βαλκάνια πριν από περίπου έναν αιώνα (όχι με ακριβώς τον ίδιο τρόπο προφανώς) ή σε άλλες περιπτώσεις εθνικιστικής-αποικιοκρατικής επέκτασης.

Αν εξαλείψουμε τη γενοκτονία από τη γενικότερη εξίσωση που αφορά την Παλαιστίνη και μιλήσουμε μόνο για τις κινήσεις της Χαμάς και των ένοπλων παλαιστινιακών οργανώσεων, τότε δυστυχώς κινδυνεύουμε να πέσουμε στην παγίδα της απονοματοδότησης της αντίστασης ενάντια στο καθεστώς απαρτχάιντ που έχει επιβάλλει εδώ και δεκαετίες το σιωνιστικό (δηλαδή ρατσιστικό-εθνικιστικό) καθεστώς του Ισραήλ. Αυτό εξάλλου αποτελεί κι ένα από τα βασικά εργαλεία της σιωνιστικής προπαγάνδας, μαζί φυσικά με την εργαλειακή χρήση του Ολοκαυτώματος, μια προπαγάνδα στην οποία έχουν επενδυθεί πολλά εκατομμύρια, αρκεί να δούμε απλώς τον κλάδο της βιομηχανίας του κινηματογράφου. Η απονοματοδότηση της αντίστασης μέσα από την ανάδειξη του «τρομοκρατικού» προφίλ της Παλαιστινιακής Αντίστασης αποτελεί πάγια πολιτική της ισραηλινής και δυτικής προπαγάνδας προκειμένου να αποπλίσει και το ίδιο το διεθνές κίνημα αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη. Η αλληλεγγύη στον παλαιστινιακό λαό δεν σημαίνει την αυτονόητη υποστήριξη όλων των ενεργειών της Παλαιστινιακής Αντίστασης, η οποία είναι πολύπλευρη και δεν σχετίζεται αποκλειστικά με τον ένοπλο αγώνα. Αντίστοιχη κίνηση από μεριάς του σιωνιστικού αφηγήματος αποτελεί και η προσπάθεια σύνδεσης οποιασδήποτε μορφής στήριξης στην Παλαιστίνη με αντισημιτικές

ιδέες, αφήγημα στο οποίο απαντάει με τον καλύτερο τρόπο μερίδα των Εβραίων του εξωτερικού, στους οποίους συγκαταλέγονται ακόμα και επιζώντες του Ολοκαυτώματος. Οι απόψεις περί αντισημιτισμού φαίνεται πλέον να εντάσσονται και στο οπλοστάσιο επιχειρημάτων τόσο του ίδιου του ελληνικού κρατικού αφηγήματος όσο και της εγχώριας ακροδεξιάς-νεοφιλελεύθερης υποστήριξης προς το Ισραήλ, όπως έδειξαν οι αντιδράσεις σχετικά με τις πρόσφατες κινητοποιήσεις ενάντια στην άφιξη ισραηλινού κρουαζιερόπλοιου σε διάφορα ελληνικά νησιά αλλά και σε άλλες περιπτώσεις αντιπαραθέσεων με Ισραηλινούς τουρίστες, καθώς επίσης και οι συλλήψεις διαδηλωτών σε πορείες αλληλεγγύης για την Παλαιστίνη σύμφωνα με τον αντιρατσιστικό νόμο.

Κοιτώντας τη γενικότερη εικόνα, μπορούμε με σιγουριά να πούμε ότι στα εδάφη της Παλαιστίνης συντελείται μια συνεχιζόμενη και διαρκής γενοκτονία. Από την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948 (αλλά και από νωρίτερα) υπάρχει μια μεθοδική και σταθερή ρατσιστική πολιτική εξόντωσης των αραβικών πληθυσμών, καθώς και μια στρατηγική επέκτασης του ισραηλινού κράτους είτε μέσω της άμεσης στρατιωτικής εμπλοκής είτε μέσω των εποικισμών. Η ισραηλινή κοινωνία δομείται ως μια στρατοκρατούμενη και ακραία εθνικιστική-σιωνιστική κοινωνία που καταπνίγει κάθε φωνή που αντιστέκεται σ' αυτά τα χαρακτηριστικά, καθώς και στην ιδιαίτερη μορφή απαρτχάιντ που έχει επιβληθεί στον λαό της Παλαιστίνης. Υπάρχουν φωνές που προσπαθούν να δουν στις συνεχιζόμενες κινητοποιήσεις που πραγματοποιούνται στο Ισραήλ μια αντιστεκόμενη δύναμη. Δυστυχώς, κύριος στόχος των συγκεκριμένων διαδηλώσεων είναι η επιστροφή των ομήρων κι όχι μια συνολική καταδίκη του σιωνιστικού καθεστώτος. Οι αγωνιστές και οι αγωνίστριες που καταδεικνύουν τα εγκλήματα του ισραηλινού κράτους και προσπαθούν να χτίσουν σχέσεις και στις δύο πλευρές των συνόρων αποτελούν μια πολύ μικρή μειοψηφία αυτών των κινητοποιήσεων,

με πολλούς απ' αυτούς να μεταναστεύουν, σε μια ατμόσφαιρα που γίνεται ολοένα και πιο ασφυκτική λόγω του εθνικισμού, του μιλιταρισμού κι ενός καθεστώτος απαρτχάιντ απέναντι στους μουσουλμανικούς πληθυσμούς.

Όταν κάνουμε λόγο για απαρτχάιντ, αναφερόμαστε σε μια πολιτική διαχωρισμού των πληθυσμών (όπως γινόταν και στην αρχική του μορφή απ' όπου και προέρχεται η λέξη, στη Νότια Αφρική), με τη μερίδα που τίθεται στο περιθώριο (τους Παλαιστίνιους) να μην έχει ίσα δικαιώματα και με τις ζωές των ανθρώπων αυτών να μην έχουν καμιά αξία για το κυρίαρχο καθεστώς. Η πολιτική αυτή μάλιστα είναι σταθερή επιλογή της ισραηλινής ελίτ, είτε εκφράζεται μ' ένα ψευδο-φιλελεύθερο προσωπείο είτε έχει πιο θεοκρατικές εκφράσεις. Αυτοί που κυρίως φαίνεται να αμφισβητούν αυτήν την πολιτική είναι κομμάτι της εβραϊκής διασποράς, όπως φάνηκε και στις φοιτητικές κινητοποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν στις ΗΠΑ το προηγούμενο διάστημα αλλά και σε κινητοποιήσεις σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

Από την άλλη, στην Παλαιστίνη έχει αναπτυχθεί εδώ και δεκαετίες ένα ιδιαίτερα δυναμικό και μαχητικό κίνημα αντίστασης, το οποίο έχει πανομοιότυπα χαρακτηριστικά με τα αντιαποικιοκρατικά και αντιιμπεριαλιστικά κινήματα που αναπτύχθηκαν κατά τον 20ό αιώνα. Είναι γεγονός ότι κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχει πραγματοποιηθεί μια σχετικά συντηρητική στροφή στα χαρακτηριστικά του παλαιστινιακού αγώνα, κάτι το οποίο εκφράζεται κυρίως μέσα από την ανάδειξη της Χαμάς ως κυρίαρχης δύναμης. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά παραγόντων, όπως είναι η γενικότερη συντηρητική στροφή τέτοιων κινήματων μετά την πτώση του σοβιετικού μπλοκ αλλά και η ρεφορμιστική πολιτική (και πολιτική συνεργασίας με το Ισραήλ) που ακολουθεί η –θεωρητικά σοσιαλδημοκρατική– Παλαιστινιακή Αρχή, μια δύναμη που προδίδει τον αγώνα και δεν μπορεί να αντισταθεί απέναντι στη συνεχιζόμενη

γενοκτονία. Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας είναι και η σταθερή κατασταλτική πολιτική του ισραηλινού κράτους απέναντι σε οργανώσεις που έχουν έναν πιο ριζοσπαστικό και επαναστατικό χαρακτήρα και η πριμοδότηση οργανώσεων θρησκευτικού-συντηρητικού χαρακτήρα. Το έκανε παλιότερα με τη Χαμάς, το κάνει σήμερα συνεργαζόμενο με τζιχαντιστικές ομάδες που σχετίζονται με τον ISIS, κατά δήλωση μάλιστα του ίδιου του Νετανιάχου.

Το κενό, λοιπόν, που έχει δημιουργηθεί στις τάξεις της Παλαιστινιακής Αντίστασης έρχονται να το καλύψουν δυνάμεις όπως η Χαμάς και το Κίνημα της Ισλαμικής Τζιχάντ, φαινόμενο που συνέβη αντίστοιχα και σε άλλες περιπτώσεις εθνικοαπελευθερωτικών κινήματων όπου η σοσιαλδημοκρατικού ή μαρξιστικού τύπου ηγεσίες δεν μπόρεσαν να υπερασπιστούν τις κοινότητες που δέχονταν επίθεση. Ένα πρόχειρο παράδειγμα που μας έρχεται στο μυαλό είναι αυτό της Ιρλανδίας, όπου η αποτυχία της μαρξιστικής ηγεσίας του Επίσημου IRA να προστατέψει τις γειτονίες των καθολικών κοινοτήτων από τα πογκρόμ της αστυνομίας και των προτεσταντικών παραστρατιωτικών ομάδων οδήγησε στην ενίσχυση πιο συντηρητικών κομματιών (και στη διάσπαση) στον μετέπειτα Προσωρινό IRA. Αυτό δεν αναιρεί τον ξεκάθαρα αυταρχικό, εξουσιαστικό και ιεραρχικό χαρακτήρα της Χαμάς και τη σύνδεσή της με απολυταρχικά-θεοκρατικά καθεστώτα και οργανώσεις, όπως το Ιράν, η Χεζμπολάχ και οι Χούθι της Υεμένης. Παρ' όλα αυτά, θεωρούμε λάθος να ταυτιστεί το σύνολο του αγωνιζόμενου παλαιστινιακού λαού με τις εκάστοτε οργανώσεις, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι παραβλέπουμε τις εσωτερικές πολιτικές ζυμώσεις και διεργασίες.

Η υπόθεση της Παλαιστίνης αποτελεί μια ιδιαιτερότητα στον παγκόσμιο χάρτη του 21ου αιώνα, καθώς πρόκειται για μια περιοχή στην οποία ο ντόπιος πληθυσμός βιώνει μια πολιτική που έχει ως ξεκάθαρο στόχο τον αφανισμό του, κάτι που περισσότερο προσιδιάζει στην αποικιοκρατική πολιτική του 18ου και του 19ου αιώνα.

Στα εδάφη της Παλαιστίνης, είτε αυτά που συμπεριλαμβάνουν τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας είτε όσα έχουν καταληφθεί με τη βία από το Ισραήλ, διαπλέκονται η γενοκτονία ενός ντόπιου πληθυσμού και μια πολιτική απαρτχάιντ απέναντι στο μουσουλμανικό στοιχείο μαζί με μια κλασική αποικιοκρατική συνθήκη, δημιουργώντας ένα ιδιόμορφο μείγμα για τον σύγχρονο κόσμο, κάτι που παράλληλα ξεσκεπάζει το εγκληματικό προσώπιο της παρούσας φάσης κρατικής-καπιταλιστικής ανάπτυξης. Η αντίσταση στη συγκεκριμένη συνθήκη σαφώς και αντλεί τόσο από την παράδοση αγώνα στην περιοχή όσο και από τις τακτικές των κλασικών αντιαποικιοκρατικών κινήματων, η περίοδος δράσης των οποίων ωστόσο βρίσκεται αρκετές δεκαετίες πίσω, παράγοντες που ορίζουν και την ιδιομορφία της παλαιστινιακής υπόθεσης. Πέρα πάντως από τις όποιες ενστάσεις μπορούν να διατυπωθούν για τον θρησκευτικό χαρακτήρα των κυριότερων οργανώσεων της Παλαιστινιακής Αντίστασης, για τις μεθόδους τους, για τον τρόπο δράσης τους, για την εσωτερική καταστολή ενάντια στον παλαιστινιακό πληθυσμό κλπ. που μπορεί να έχουμε ως αναρχικοί (και καλό είναι να τις διατυπώνουμε), το βασικό ζήτημα είναι ότι το μέλλον της συνολικής υπόθεσης για την απελευθέρωση της Παλαιστίνης θα το αποφασίσουν και πρέπει να το αποφασίσουν οι ίδιοι άνθρωποι που ζουν και αγωνίζονται εκεί. Όχι εμείς από την όποια βόλεψη έχουμε σε μια χώρα του δυτικού κόσμου (έστω και στο μεταίχμιο αυτού).

Το βασικό διακύβευμα που τίθεται ενώπιόν μας στην περίπτωση της Παλαιστίνης και το οποίο είναι πρωταρχικό, πέρα από οποιαδήποτε διαφωνία σχετικά με εθνικές-θρησκευτικές ταυτότητες ή αντιαποικιοκρατικά κινήματα, είναι ο αγώνας των Παλαιστίνιων για ζωή. Τα όσα συμβαίνουν στην Παλαιστίνη το τελευταίο διάστημα, τα οποία προφανώς δεν ξεκίνησαν σήμερα, καταδεικνύουν με τον πλέον σαφέστατο τρόπο τη θανατοπολιτική του σύγχρονου ολοκληρωτικού καπιταλιστικού συστήματος, τον ευτελισμό της

ζωής κοινοτήτων που τίθενται προς εξόντωση, αλλά ταυτόχρονα κάνουν ολοφάνερα την πτώχευση των αξιών πάνω στις οποίες χτίστηκε το δυτικό φιλελεύθερο παράδειγμα της Νεωτερικότητας. Όταν ο θάνατος παύει να έχει σημασία, όταν συντελείται ένα Ολοκαύτωμα μπροστά στα μάτια σου κι εσύ μιλάς ακόμα για το τι έγινε πριν από 80 χρόνια, τότε καταλαβαίνουμε σίγουρα ότι οι αξίες που θεωρούνταν δεδομένες έχουν καταβαραθρωθεί από την ίδια την πορεία των γεγονότων κι ότι ο παγκόσμιος πληθυσμός ετοιμάζεται για χειρότερα Ολοκαυτώματα, για επανάληψη της Ιστορίας με τη μορφή της τραγωδίας. Τα γεγονότα αυτά δυστυχώς μπορεί να αποτελέσουν το πρελούδιο όσων αναμένεται να ακολουθήσουν τις επόμενες δεκαετίες.

Γι' αυτό και πρέπει να τονίζεται η γενοκτονία της Γάζας, όχι μόνο γιατί δείχνει ξεκάθαρα τη χρεοκοπία του σύγχρονου πολιτισμού αλλά και γιατί εντέλει επηρεάζει τις ζωές μας ακόμα και σε καθημερινό επίπεδο, σε πείσμα μιας αποστασιοποιούμενης μικροαστικής αντίληψης που σχετικοποιεί τα πάντα. Δεν γίνεται να αποσυνδέουμε τα πεπραγμένα στην Παλαιστίνη από τη δική μας καθημερινότητα (στο μέτρο του λογικού πάντοτε), από τη στιγμή που το κράτος στο οποίο ζούμε βασίζει σημαντικό κομμάτι των αναδιαρθρώσεων του στο ισραηλινό κεφάλαιο, από τον τομέα του τουρισμού μέχρι αυτόν των ιδιωτικοποιήσεων και της πολεμικής βιομηχανίας. Γι' αυτό και έχει τεράστια σημασία η γεωμετρική πρόοδος των κινητοποιήσεων υπέρ της Παλαιστίνης στον ελλαδικό χώρο, γιατί δείχνει ότι υπάρχει ένα κομμάτι του πληθυσμού που παραμένει σε εγρήγορση, που διατηρεί ως αξία τον ίδιο τον άνθρωπο και που δηλώνει πρόθυμο να αντιμετωπίσει τη σύγχρονη φρικαλεότητα.

Την ίδια στιγμή, στα εδάφη της Παλαιστίνης (Γάζα, Δυτική Όχθη), η οποία δεν αποτελεί κάποια κρατική οντότητα, φαίνεται να υπάρχει μια ενιαία και συμπαγής στάση όσον αφορά τη θέληση για αντίσταση στο καθεστώς απαρτχάιντ που υφίστανται, καθώς και μια

στάση ενότητας στον αγώνα που διαπερνά διάφορες μερίδες του πολιτικού φάσματος. Κύριος φορέας αυτής της πολιτικής αποτελεί μια νέα γενιά αγωνιστών, σε μια περιοχή που λόγω της συνεχιζόμενης γενοκτονίας έχει τον νεότερο πληθυσμό στον κόσμο. Υπάρχουν νέες πολιτικές ζυμώσεις στις τάξεις του παλαιστινιακού λαού, ζυμώσεις που συμβαίνουν σ' έναν ιδιαίτερα πολιτικοποιημένο πληθυσμό, που προσπαθεί να διατηρήσει την αξιοπρέπειά του και δομές αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης απέναντι στις πιο ακραίες συνθήκες. Οι ζυμώσεις αυτές έρχονται σε μια στιγμή κατά την οποία το σιωνιστικό καθεστώς παρουσιάζει σημαντικές ρωγμές σχετικά με τη κρατική διαχείριση κι ίσως να είναι γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο που γίνεται ολοένα και πιο επιθετικό, ολοένα και πιο δολοφονικό. Υπάρχουν μελετητές που προμηνύουν την επικείμενη κατάρρευσή του, κάτι που ωστόσο στο σήμερα φαντάζει αρκετά μακρινό. Μην ξεχνάμε ότι το Ισραήλ πάντα κερδίζει κάτι μετά από κάθε πόλεμο κι αν στο σήμερα έχει καταφέρει να αποδυναμώσει αισθητά τη Χεζμπολάχ και να καταφέρει σημαντικά πλήγματα στο Ιράν, ο πραγματικός πόλεμος που διεξάγει είναι απέναντι σ' έναν ολόκληρο πληθυσμό, κατά βάση άμαχο. Ο στόχος φαίνεται να είναι η κατάληψη σημαντικού μέρους της Λωρίδας της Γάζας, οπότε μάλλον προς το παρόν διαφαίνεται η περαιτέρω επέκταση του ισραηλινού κράτους εις βάρος των παλαιστινιακών εδαφών πάρα η κατάρρευση του σιωνιστικού καθεστώτος.

Η θέση μας ως αναρχικοί στην προκειμένη περίπτωση θα πρέπει να είναι μια θέση ανάδειξης του δολοφονικού και γενοκτονικού χαρακτήρα του σιωνιστικού καθεστώτος του Ισραήλ και μια θέση αλληλεγγύης στον αγωνιζόμενο παλαιστινιακό λαό. Εξάλλου, όταν δημιουργείται ένας αγώνας των από τα κάτω, ανοίγονται πάντοτε ορισμένες απελευθερωτικές προοπτικές, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να φανούν και να ξεδιπλωθούν στο μέλλον. Τα παραδείγματα του κουρδικού κινήματος ή των ιθαγενικών κινήματων στη

Λατινική Αμερική, τα οποία μπόλιασαν μια παράδοση αγώνα με χαρακτηριστικά οριζοντιότητας, ελευθερίας, ισότητας, διεθνισμού και συναδέλφωσης των λαών, δείχνουν σίγουρα τον δρόμο για τις περιπτώσεις των παλιών αντιαποικιοκρατικών και εθνικοαπελευθερωτικών αντιστάσεων. Αντίθετα, στην περίπτωση της Νότιας Αφρικής βλέπουμε στο σήμερα ότι το Αφρικανικό Εθνικό Κογκρέσο (γνωστότερη μορφή του οποίου υπήρξε ο Νέλσον Μαντέλα), το οποίο πρωτοστάτησε στον αγώνα κατά του aparthάιντ και το οποίο κυβερνάει τη χώρα ανελλιπώς από το 1994 και την πτώση του παλιού καθεστώτος, αποτελεί ένα βαθιά διεφθαρμένο κόμμα που δεν έχει βελτιώσει τη συνθήκη φτώχειας στην οποία ζει μεγάλο μέρος του ντόπιου πληθυσμού. Αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι ο αγώνας για την αποτίναξη του aparthάιντ δεν ήταν δίκαιος, ηθικά σωστός κι ότι δεν παρήγαγε σημαντικές στιγμές και μια συνολική παράδοση αγώνα, πάνω στην οποία θα μπορούσαν να χτιστούν σύγχρονες, πιο ελευθεριακά προσανατολισμένες πολιτικές κουλτούρες.

Γι' αυτό και οι αναλύσεις μας πρέπει να αφογκράζονται τις ανάγκες και τα διακυβεύματα των αγώνων σε άλλες γεωγραφίες του πλανήτη, χωρίς ωστόσο να εκπίπτουν σε μορφές ομορτισμού αλλά ούτε και να διατηρούν μια πολιτική καθαρότητα την οποία την ξεπερνούν οι ίδιες οι περιστάσεις. Ως αναρχικοί, η θέση μας είναι με τον αδύναμο, τον εκμεταλλεζόμενο, τον καταπιεσμένο κι αυτή η θέση δεν είναι καινούρια, αναπτύχθηκε πριν από έναν και πλέον αιώνα από αγωνιστές με σημαντική συνεισφορά στο αναρχικό κίνημα, όπως για παράδειγμα έκανε ο Μαλατέστα με αφορμή την αποικιοκρατική επέκταση της Ιταλίας στη Λιβύη.

Είμαστε διεθνιστές, κάτι που σημαίνει ότι όπως ακριβώς η μικροσκοπική γενέτειρα που περιστρεφόταν γύρω από μια σκηνή ή από ένα καμπαναριό και βρισκόταν σε πόλεμο με γειτονικές φυλές ή πόλεις έχει αντικατασταθεί από τη μεγαλύτερη σε

έκταση και εθνικά ορισμένη πατρίδα, έτσι κι εμείς επεκτείνουμε την πατρίδα μας σε ολόκληρο τον κόσμο, νιώθουμε αδέρφια με κάθε άλλον άνθρωπο και επιζητούμε την ευημερία, την ελευθερία και την αυτονομία για κάθε άτομο και κάθε ομάδα... Θεωρούμε όλους τους καταπιεσμένους κι όλους όσοι αγωνίζονται για την ανθρώπινη χειραφέτηση ως αδερφούς. Κι ως εχθρούς όλους τους καταπιεστές, όλους όσους η ευημερία τους χτίστηκε πάνω στα δεινά των άλλων – ανεξαρτήτως πού γεννήθηκαν ή τι γλώσσα μιλάνε. Απεχθανόμαστε τον πόλεμο, ο οποίος είναι πάντοτε αδελφοκτόνος και καταστροφικός κι επιθυμούμε μια απελευθερωτική κοινωνική επανάσταση· αποδοκιμάζουμε τους αλληλοσπαραγμούς μεταξύ των λαών και υποστηρίζουμε τη μάχη ενάντια στις κυρίαρχες τάξεις. Αν, όμως, λόγω κάποιας κακοτυχίας, επρόκειτο να ξεσπάσει κάποια σύρραξη μεταξύ ενός λαού με κάποιον άλλον, στεκόμαστε δίπλα στον λαό που υπερασπίζεται την ανεξαρτησία του.

Όταν τα αυστριακά στρατεύματα σάρωναν τις πεδιάδες της Λομβαρδίας και στήνονταν οι κρεμάλες του Φραγκίσκου Ιωσήφ στις πλατείες των πόλεων της Ιταλίας, η εξέγερση των Ιταλών εναντίον της αυστριακής τυραννίας ήταν ευγενής κι αγία. Τώρα που η σημερινή Ιταλία εισβάλλει σε μια άλλη χώρα και ορθώνονται οι διαβόητες κρεμάλες του Βίκτωρος Εμμανουήλ και πιάνουν δουλειά στην αγορά της Τρίπολης είναι η εξέγερση των Αράβων εναντίον της ιταλικής τυραννίας αυτή που είναι ευγενής και αγία.

(Ε. Μαλατέστα, «The war and the anarchists», *La Guerra Tripolina*, Λονδίνο, Απρίλιος 1912)

Παράλληλα, είναι σημαντικό να μην ξεχνάμε την απελευθερωτική προοπτική, να μην ξεχνάμε την υπόθεση για τη συνολική απελευθέρωση του ανθρώπου από τα δεσμά του κράτους και του κε-

φαλαίου, της καταπίεσης και της εκμετάλλευσης. Δυστυχώς, μέσα από τις διάφορες αναλύσεις του ευρύτερου αναρχικού χώρου για το ζήτημα της Παλαιστίνης έχει φανεί μια σημαντική ιδεολογική σύγχυση, αναπτύσσοντας θέσεις που προσιδιάζουν περισσότερο σε μαρξιστικού τύπου αναλύσεις, οι οποίες έρχονται εντέλει σε σύγκρουση με θέσεις και αναλύσεις σε άλλου είδους ζητήματα (π.χ. έμφυλη καταπίεση), ιδιαίτερα όταν εκκινούν από μια κλασική αντιμπεριαλιστική ανάλυση που διαλέγει στρατόπεδα ή που απλώς εκκινούν από την κλασική αγάπη μερίδας του αναρχικού χώρου για οτιδήποτε φέρει όπλο. Μέσα σε αυτό πλαίσιο, εμφανίζονται και πιο μεταμοντέρνου τύπου αναλύσεις, οι οποίες βασίζονται στο λεγόμενο ρεύμα της «αποαποικιοποίησης», καταλήγοντας σε στείρες καταδίκες συλλήβδην του «δυτικού πολιτισμού», προωθώντας συντηρητικά στοιχεία των αποικιοκρατούμενων λαών (π.χ. υπεράσπιση της μαντίλας ως πολιτιστικό στοιχείο έκφρασης), λησμονώντας την παράδοση του επαναστατικού διεθνισμού. Όπως είπαμε και σε άλλο σημείο της συγκεκριμένης προσπάθειας, είναι σημαντικό για εμάς το οποιοδήποτε κίνημα που έχει αναφορά σε καταπιεσμένο έθνος ή εθνότητα απέναντι στην αποικιοκρατία και τον μπεριαλισμό, να μπολιάσει την παράδοση αγώνα με την προοπτική της συνολικής απελευθέρωσης και χειραφέτησης, βαδίζοντας έτσι στον μόνο εφικτό δρόμο για την ευόδωση του κινήματος, όπως δείχνουν τα παραδείγματα των Ζαπατίστας, των Κούρδων και των ιθαγενικών κινήματων της Λατινικής Αμερικής.

Από την άλλη, έχει φανεί ξεκάθαρα ότι οι αντεθνικές (κι όχι αντιεθνικιστικές) αναλύσεις αδυνατούν να καλύψουν και να αντιμετωπίσουν την κρισιμότητα της παρούσας συνθήκης. Γι' αυτό και θεωρούμε ιδιαίτερα σημαντική την κληρονομιά πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα που έχουν αφήσει τα οργανωμένα αναρχικά κινήματα τόσο του 19ου όσο και του 20ού αιώνα, κυρίως όσον αφορά τις μεγάλες πολεμικές συγκρούσεις (Α' και Β' Παγκόσμιος) αλλά

και επιμέρους διακρατικές συγκρούσεις ή αποικιοκρατικές επεμβάσεις. Με κίνδυνο να χαρακτηριστούμε ως παρελθοντολάγνοι, θεωρούμε ότι η κληρονομιά αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική στο σήμερα, πιάνοντας το νοητό νήμα που ενώνει τα κινήματα του τότε με αυτά του παρόντος, εμπλουτίζοντας τις θέσεις μας με τη σύγχρονη συνθήκη του παγκόσμιου κρατικού-καπιταλιστικού συστήματος και με τις κατά τόπους αντιστάσεις που βλέπουμε να ανακύπτουν. Όπως και να 'χει, η σκιαγράφιση αυτή δεν έχει ως στόχο τον αφορισμό άλλων απόψεων, καθώς στόχευσή μας πρέπει να είναι η συνεργασία των ευρύτερων αντιεθνικιστικών δυνάμεων κι όχι η επικράτηση κάποιας τάσης έναντι της άλλης, ειδικά από τη στιγμή που οι εξελίξεις ξεπερνούν κατά πολύ τις μικροπολιτικές σκοπιμότητες και τις επιμέρους τάσεις για ηγεμόνευση.

Πέρα, ωστόσο, από ένα θεωρητικό πεδίο, θεωρούμε σημαντικό ότι έχει αναπτυχθεί στον ελλαδικό χώρο ένα διακριτό κίνημα αλληλεγγύης στον παλαιστινιακό λαό, με πολλές κινητοποιήσεις πλέον να αποκτούν μαζικό χαρακτήρα, ενώ παράλληλα έχουν αποκτήσει έναν πολύμορφο χαρακτήρα: από καθιερωμένες διαδηλώσεις μέχρι πολλαπλές προπαγανδιστικές δράσεις κι από κινήσεις ενάντια στο ισραηλινό κεφάλαιο μέχρι προσπάθειες μπλοκαρίσματος πολεμικού υλικού. Είναι σημαντικό για εμάς να μπορέσουμε να αναπτύξουμε περαιτέρω τις συγκεκριμένες κινήσεις του προηγούμενου διαστήματος και να καταφέρουμε εντέλει να συνδέσουμε την εναντίωση για τον ρόλο του ελληνικού κράτους σε μια γενοκτονία που συντελείται στην ευρύτερη περιοχή της νοτιοανατολικής Μεσογείου με τη συνολική καταδίκη του πολέμου και της πολεμικής προετοιμασίας των ευρωπαϊκών κρατών.

Το ζήτημα του ντεφετισμού και η αντιπολεμική στάση: μερικά διδάγματα από την περίοδο του Μακεδονικού

Γίνεται συχνά λόγος για τον επαναστατικό ντεφετισμό με αφορμή τις διεθνείς συγκρούσεις στο σήμερα, ωστόσο θεωρούμε σημαντικό να αποσαφηνιστεί περαιτέρω η σημασία του. Ιστορικά ο επαναστατικός ντεφετισμός έλκει την καταγωγή του από τη στάση της πλειοψηφίας του εργατικού και αναρχικού κινήματος ενάντια στη συμμετοχή στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο κι εκφράζει γενικότερα μια ευρύτερη αντιπολεμική στάση σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ εθνικών κρατών ή διακρατικών στρατιωτικών συνασπισμών. Στόχος ήταν η ίδια η παρεμπόδιση της πολεμικής εμπλοκής μέσα από την ήττα των επιμέρους κρατών, έχοντας απώτερη στόχευση την επαναστατική ανατροπή, με αποτέλεσμα τα επαναστατικά γεγονότα που συνέβησαν σε μια σειρά χωρών, αποκορύφωμα των οποίων υπήρξαν αυτά της Ρωσίας. Ο ντεφετισμός υπήρξε το αποκορύφωμα της αντιπολεμικής, αντιμιλιταριστικής και διεθνοιστικής στάσης που καλλιέργησαν επί δεκαετίες τα κινήματα της εποχής. Υπήρξαν και επιμέρους διαφωνίες –όπως ήταν το Μανιφέστο των 16 που υπέγραψε μεταξύ άλλων και ο Πιοτρ Κροπότκιν– που εκφράστηκαν όμως από μια μειοψηφική στάση όπως αποδείχθηκε, η οποία έβλεπε με θετικό μάτι μια ενδεχόμενη επικράτηση των φιλελεύθερων δημοκρατιών επί του πρωσικού απολυταρχισμού. Οι απαντήσεις που δόθηκαν αλλά και γενικότερα οι θέσεις και οι αναλύσεις ενάντια στον πόλεμο που εκφράστηκαν από την πλειοψηφία του αναρχικού κινήματος και των αγωνιστών του στο τότε έχουν ένα σημαντικό

βάθος και μια εντυπωσιακή διαύγεια που πολλές φορές στο σήμερα αρκετοί σύντροφοι καταφεύγουν εκεί προκειμένου να εξηγήσουν τη σημερινή συνθήκη.

Λέγεται ότι η παρούσα κατάσταση δείχνει τη χρεοκοπία της «φόρμουλας μας» – δηλαδή των αρχών μας– και ότι θα πρέπει να την αναθεωρήσουμε. Σε γενικές γραμμές, κάθε φόρμουλα πρέπει να αναθεωρείται όποτε αποδεικνύεται ανεπαρκής όταν έρχεται σε επαφή με την πραγματικότητα αλλά αυτό δεν συμβαίνει σήμερα, όταν η χρεοκοπία δεν προέρχεται από την ανεπάρκεια της φόρμουλας μας, αλλά από το γεγονός ότι αυτή έχει ξεχαστεί και προδοθεί [...]

Δεν είμαι «ειρηνιστής». Αγωνίζομαι, όπως όλοι μας, για τον θρίαμβο της ειρήνης και της αδελφосύνης μεταξύ όλων των ανθρώπων. Γνωρίζω, όμως, ότι η επιθυμία να μην πολεμήσουμε μπορεί να εκπληρωθεί μόνο όταν καμιά πλευρά δεν το θέλει, κι ότι όσο θα βρίσκονται άνθρωποι που θέλουν να παραβιάζουν τις ελευθερίες των άλλων, αυτοί οι άλλοι οφείλουν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους αν δεν επιθυμούν να χτυπιούνται αιώνια. Και γνωρίζω επίσης ότι η επίθεση είναι συχνά το καλύτερο –ή το μόνο– αποτελεσματικό μέσο για να υπερασπιστεί κανείς τον εαυτό του [...]

Υπάρχει, λοιπόν, μόνο η κυρίαρχη τάξη που μετράει – κι αυτή η τάξη, λόγω της επιθυμίας της να διατηρήσει και να διευρύνει την εξουσία της, ακόμη και τις προκαταλήψεις της και τις ιδέες της, μπορεί να θεωρεί βολικό να διεγείρει φυλετικές φιλοδοξίες και μίσος και να στείλει το έθνος της, το κοπάδι της, εναντίον «ξένων» χωρών, με σκοπό να τις απελευθερώσει από τους σημερινούς καταπιεστές τους και να τις υποτάξει στη δική της πολιτική οικονομική κυριαρχία.

Ωστόσο, η αποστολή όσων –όπως εμείς– επιθυμούν το τέλος

κάθε καταπίεσης και κάθε εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο είναι να αφυπνίσουν τη συνείδηση του ανταγωνισμού των συμφερόντων μεταξύ κυριαρχούντων και κυριαρχούμενων, μεταξύ εκμεταλλευτών και εργαζομένων, και να αναπτύξουν την ταξική πάλη μέσα σε κάθε χώρα και την αλληλεγγύη μεταξύ όλων των εργαζόμενων πέρα από τα σύνορα, ενάντια σε κάθε προκατάληψη και κάθε πάθος είτε φυλής είτε εθνικότητας.

Κι αυτό κάναμε πάντα. Πάντα κηρύσσαμε ότι οι εργάτες όλων των χωρών είναι αδέρφια και ότι ο εχθρός –ο «ξένος»– είναι ο εκμεταλλευτής, είτε γεννήθηκε κοντά μας, είτε σε μια μακρινή χώρα, είτε μιλάει την ίδια γλώσσα, είτε οποιαδήποτε άλλη. Πάντα επιλέγαμε τους φίλους μας, τους συμπολεμιστές μας, καθώς και τους εχθρούς μας, λόγω των ιδεών που πρεσβεύουν και της θέσης που κατέχουν στον κοινωνικό αγώνα και ποτέ για λόγους φυλής ή εθνικότητας [...]

Η μόνη ελπίδα είναι η επανάσταση [...] Μπορεί, βέβαια, να κάνω λάθος στην εκτίμηση της πραγματικής θέσης. Αυτό όμως που φαίνεται να είναι στοιχειώδες και θεμελιώδες για όλους τους σοσιαλιστές (αναρχικούς ή άλλους) είναι ότι είναι απαραίτητο να μείνουμε έξω από κάθε είδους συμβιβασμό με τις κυβερνήσεις και τις κυρίαρχες τάξεις, έτσι ώστε να είμαστε σε θέση να επωφεληθούμε από κάθε ευκαιρία που μπορεί να παρουσιαστεί και σε κάθε περίπτωση, να είμαστε σε θέση να επανεκκινήσουμε και να συνεχίσουμε τις επαναστατικές μας προετοιμασίες και την προπαγάνδα μας.

(Ε. Μαλατέστα, «Anarchists have forgotten their principles»,
Freedom, Νοέμβριος 2014)

Θεωρούμε ότι το παραπάνω απόσπασμα που γράφτηκε και ως απάντηση σε αναρχικούς που ήταν υπέρ της συμμετοχής στον πόλεμο συμπυκνώνει με τον καλύτερο τρόπο την αναρχική σκέψη

τόσο στο γενικότερο ζήτημα του πολέμου, των διακρατικών ανταγωνισμών και της αποικιοκρατικής εξάπλωσης όσο και στο ζήτημα της επαναστατικής μετατροπής τους από τα κινήματα σε μια κατεύθυνση απελευθέρωσης και χειραφέτησης.

Σ' αυτό ακριβώς το πλαίσιο και με βάση αυτή τη λογική, θεωρούμε ότι η κατάσταση ήταν ριζικά διαφορετική στον Β' Παγκόσμιο λόγω της ιδεολογικής χροιάς που αυτός είχε και λόγω των γεγονότων που προηγήθηκαν αυτού, όπως ήταν η Ισπανική Επανάσταση και ο μετέπειτα Εμφύλιος. Στην προκειμένη περίπτωση η μεγαλύτερη μερίδα του αναρχικού κινήματος επέλεξε να πολεμήσει τον φασισμό, απόφαση που θεωρούμε σωστή ιστορικά και θεωρούμε ότι αποτελεί μια παράδοση αγώνα και αντίστασης την οποία το αναρχικό κίνημα δεν πρέπει να απορρίψει συλλήβδην, όπως γινόταν παλιότερα (στην Ελλάδα) ούτε αντίστοιχα να καταλήγει μέσω αυτών σε θέσεις άλλων πολιτικών χώρων. Αφενός, δηλαδή, για καιρό είχε επικρατήσει στις τάξεις των αναρχικών στον ελλαδικό χώρο μια στάση που καταδίκασε εξ ολοκλήρου την ίδια την αντίσταση ενάντια στους κατοχικούς στρατούς, ταυτίζοντάς την με το Κομμουνιστικό Κόμμα. Όπως όμως φάνηκε σ' ένα ιστορικό-πρακτικό επίπεδο, οι μόνες δυνάμεις που μπόρεσαν να έχουν μια διεθνιστική απήχηση και να πάρουν στο στρατόπεδό τους λιποτάκτες στρατιώτες των κατοχικών στρατών ήταν τα ίδια αντιστασιακά κινήματα τόσο στην Ελλάδα όσο και σε διάφορες άλλες χώρες όπου αναπτύχθηκαν. Τάσεις, επομένως, που έβλεπαν στο αντιστασιακό κίνημα μόνο την ίδια τη σταλινική ηγεσία, θεωρούμε ότι εκφράζουν μια ιδεολογική καθαρότητα που υπήρξε ξεκομμένη από μια πολύ σημαντική περίοδο αγώνα στον ελλαδικό χώρο. Αυτό δεν δικαιολογεί, φυσικά, σε κανέναν βαθμό τις εν ψυχρώ δολοφονίες και διώξεις αγωνιστών που διαφωνούσαν με την πολιτική του ΚΚ. Το ίδιο αντίστοιχα δεν μπορούν να δικαιολογηθούν και οι επιθέσεις και οι «δολοφονίες χαρακτήρα» που πολλές φορές γίνονται απέναντι σε αγωνιστές της

συγκεκριμένης στάσης, όπως ήταν ο Άγιος Στίνας, ο Γιάννης Ταμτάκος ή ο Κορνήλιος Καστοριάδης, ξεχνώντας την αγωνιστική πορεία των συγκεκριμένων ανθρώπων και τη σημαντική συνεισφορά που είχαν στην ανάπτυξη των ιδεών χειραφέτησης του ανθρώπου.

Αφετέρου, τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί εντός ή στις παρυφές του αναρχικού κινήματος μια σημαντική νεο-κομμουνιστική τάση (όχι απλώς μαρξιστική αλλά και πολλές φορές σταλινικής υφής), η οποία δεν τιμά μόνο το γεγονός της αντίστασης, αλλά αποδέχεται χωρίς περιστροφές και αστερίσκους όλη τη δομή των αντιστασιακών οργανώσεων και του ίδιου του Κομμουνιστικού Κόμματος που βρισκόταν κατά βάση πίσω απ' αυτή. Αυτό προφανώς οφείλεται σε μια σειρά λόγων που σχετίζονται με την απουσία οργανωμένης και μαζικής αναρχικής παρουσίας την περίοδο εκείνη στον ελλαδικό χώρο, τη σύσταση του αναρχικού χώρου στην Ελλάδα γενικότερα αλλά και μια ορισμένη ιδεολογική σύγχυση που ταυτίζει το αναρχικό με το «χύμα» και το «ανοργάνωτο».

Κατά τη γνώμη μας, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, λόγω και των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω, αποτέλεσε τη χειρότερη ανθρωποσφαγή στην ιστορία, ένα σημείο τομής που έδειξε τη φρίκη και τη βαρβαρότητα που μπορεί να προκαλέσει ένας πόλεμος, και μάλιστα ένας πόλεμος σε μια εποχή αυξημένης τεχνολογικής ανάπτυξης και μαζικής βιομηχανικής παραγωγής. Ο συγκεκριμένος πόλεμος δεν αποτέλεσε απλώς συνέχεια και συνέπεια της προηγούμενης παγκόσμιας πολεμικής σύγκρουσης, αλλά είχε επίσης μια ξεκάθαρη ιδεολογική χροιά λόγω της ανάδυσης του ναζισμού, του φασισμού και του ολοκληρωτισμού. Προοίμιό του αποτέλεσε τόσο η νίκη των εθνικιστών στον Ισπανικό Εμφύλιο –εκεί όπου βοήθησαν σημαντικά τα υπόλοιπα φασιστικά κράτη– αλλά και η ανάδυση και η επικράτηση φασιστικών και απολυταρχικών καθεστώτων σε μια σειρά ευρωπαϊκών κρατών, τα περισσότερα εκ των οποίων προέκυψαν ως απάντηση στον επαναστατικό αναβρασμό των καταπιεσμένων και

των εκμεταλλεόμενων, ως το ξεδίπλωμα μιας αντεπανάστασης που είχε έρθει να καταπνίξει και να εξαφανίσει την οποιαδήποτε επαναστατική προοπτική. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, η συμμετοχή στην αντίσταση είχε έναν ξεκάθαρο αντιφασιστικό χαρακτήρα αλλά κι έναν χαρακτήρα συνέχισης του ίδιου του αγώνα, όπως φάνηκε από τις περιπτώσεις του ιταλικού, του γαλλικού και του ισπανικού αναρχικού κινήματος. Φυσικά μιλάμε και για μια ιστορική περίοδο στην οποία το διεθνές αναρχικό κίνημα είχε δεχτεί πολύ σημαντικά χτυπήματα λόγω των ολοκληρωτικών καθεστώτων, των δικτατοριών, της γενικευμένης καταστολής, των φυλακίσεων αλλά και της φυσικής εξόντωσης των αναρχικών αγωνιστών.

Επομένως, θεωρούμε ότι ο ντεφετισμός δεν πρέπει να αποτελεί μια έννοια-λάστιχο που καταλήγει σε μια στείρα πασιφιστική θέση και αδυνατεί να κατανοήσει και να υποστηρίξει κινήματα αντίστασης ενάντια στην κατοχή, τη γενοκτονία και τον πόλεμο, όπως στο σήμερα αυτά που έχουν αναπτυχθεί στο Κουρδιστάν, την Παλαιστίνη ή τα κινήματα των ιθαγενών της Λατινικής Αμερικής. Ως θεωρία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο και μια πυξίδα για την ανάπτυξη ενός αντιμιλιταριστικού και αντιπολεμικού κινήματος, ιδιαίτερα σε μια εποχή όπου η απειλή του πολέμου σκιαγραφεί ένα ολοένα και πιο ζοφερό μέλλον για την ανθρωπότητα. Τα προτάγματα του διεθνισμού, της συναδέλφωσης των λαών και της συνολικής και πραγματικής χειραφέτησης παραμένουν πάντοτε επίκαιρα κι ιδιαίτερα εύστοχα και οξυδερκή στο σήμερα. Αυτό, ωστόσο, δεν είναι καθόλου αντιπαραθετικό με μακροχρόνιους αγώνες λαών ενάντια στην αποικιοκρατία, την εκμετάλλευση και τη λεηλασία της γης, αρκεί προφανώς να εντάσσονται σε μια απελευθερωτική κατεύθυνση, διατηρώντας μια στόχευση χειραφέτησης. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο επανέρχεται και ως επίκαιρη θέση και στάση στο σήμερα η σημασία της διατήρησης ενός επαναστατικού χαρακτήρα των κινημάτων, η σημασία της αποχής από επιλογές δυνάστη

κι από συμβιβασμούς με την οποιαδήποτε κυβέρνηση στα πλαίσια της «εθνικής ενότητας». Γιατί αυτό που έχει εντέλει σημασία δεν είναι απλώς να αξιολογήσουμε τις θέσεις κινημάτων άλλων εποχών, αλλά να εμπνευστούμε απ' αυτές προκειμένου να δούμε πώς θα αντιμετωπίσουμε την πολεμική απειλή στο σήμερα και το πώς θα δομήσουμε μια συνεπή αντιπολεμική στάση απέναντι σ' αυτή.

Κατά τη γνώμη μας, μια τέτοια στάση στο σήμερα θα έπρεπε να έχει μια ξεκάθαρα διεθνιστική στόχευση, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία των κατά τόπους κινημάτων, εντάσσοντας νέα μέσα στον αγώνα, εμπλουτίζοντάς τον και επιδιώκοντας τη διεθνή επικοινωνία και κινητοποίηση. Τέτοια εργαλεία αποτελούν για παράδειγμα οι αντιπολεμικές απεργίες και κινητοποιήσεις και το γενικότερο μπλοκάρισμα της αλυσίδας της πολεμικής παραγωγής και βιομηχανίας, μέσα από μποϊκοτάζ, σαμποτάζ και αντίστοιχες κινήσεις έμπρακτης ζημιάς, όπως για παράδειγμα έχουν γίνει σε διάφορες περιπτώσεις στην Ιταλία ή όπως ήταν η πολύ ελπιδοφόρα κινητοποίηση στο λιμάνι του Πειραιά απέναντι στη μεταφορά πολεμικού υλικού για την υποστήριξη του ισραηλινού κράτους. Το ντόπιο κίνημα υπολείπεται αρκετά ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα και θεωρούμε ότι πρέπει το ζήτημα του πολέμου και της αντιπολεμικής προπαγάνδας να απασχολήσει περισσότερο τις διάφορες συλλογικότητες, συνελύσεις και ομαδοποιήσεις προκειμένου να μπει πιο δυναμικά τόσο ως αιχμή όσο και ως δυνατότητα κινητοποίησης των δυνάμεων του κινήματος, χωρίς ωστόσο να παραβλέπουμε τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει με αφορμή τον γενοκτονικό πόλεμο του Ισραήλ απέναντι στον πληθυσμό των Παλαιστίνιων. Ένας άλλος τομέας στον οποίο είναι πιο εφικτό να γίνουν κινήσεις και να αναδειχθεί η αναβάθμιση του ρόλου του πολέμου είναι προφανώς αυτός της έρευνας, στον οποίο δαπανιούνται πολλά εκατομμύρια για έρευνες που σχετίζονται με τον στρατό, τομέας ο οποίος αφορά και την ευρύτερη αναδιάρθρωση που πραγματοποιείται στον χώρο

της παιδείας, σε όλα τα επίπεδά της.

Το πρώτο και σημαντικότερο βήμα είναι η συσπείρωση του κόσμου του αγώνα γύρω από το αντιπολεμικό πρόταγμα και η στήριξη των επιμέρους πρωτοβουλιών. Πρέπει και στον συγκεκριμένο τομέα να κατανοήσουμε την επιτακτικότητα της παρούσας συνθήκης και να αναπτύξουμε μια κοινή αντιπολεμική κατεύθυνση, μακριά από δογματισμούς και σεχταρισμούς, καλλιεργώντας μια κουλτούρα συνεργασίας των ευρύτερων ελευθεριακών δυνάμεων ενάντια στον πόλεμο. Σε μια εποχή που ηγέτες ευρωπαϊκών κρατών κάνουν ανοιχτά λόγο για το ενδεχόμενο ενός πολέμου, τα κινήματα πρέπει να παραμένουν σε εγρήγορση και να προσπαθήσουν να καλλιεργήσουν ένα διεθνιστικό κλίμα συσπείρωσης ενάντια στην πολεμική απειλή. Η συσπείρωση αυτή πρέπει να στραφεί στην αναβάθμιση του ρόλου του πολέμου σε κάθε πτυχή της καθημερινής ζωής (αλλαγές που αφορούν τη στρατιωτική θητεία, την έρευνα, τη διασύνδεση της εκπαίδευσης με τον στρατό κλπ.), καθώς και να αναδείξει τις καθημερινές αλλαγές που συντελούνται και να αναπτύξει πρωτοβουλίες εναντίον της πολεμικής απειλής και της διασύνδεσης του ελληνικού κράτους με πολέμους που διεξάγονται στην ευρύτερη περιοχή, όπως ήταν η πολύ θετική πρωτοβουλία Target Souda Base For Palestine, που πραγματοποιήθηκε το προηγούμενο διάστημα.

Ένα δεύτερο βήμα είναι προφανώς η δημιουργία σταθερών αντιπολεμικών συντονισμών και η ενίσχυση των ήδη υπαρχόντων, καθώς και το απώτερο βήμα της σύνδεσής τους με αντίστοιχες πρωτοβουλίες στις άλλες πλευρές των συνόρων. Σημαντική σ' αυτό το κομμάτι είναι η προσπάθεια μπλοκαρίσματος και σαμποτάζ της πολεμικής προετοιμασίας με όποιον τρόπο αυτό είναι εφικτό. Γνωρίζουμε ήδη από την περίοδο του Μακεδονικού το πόσο δύσκολη είναι μια πολιτική κίνηση που πηγαίνει ενάντια σ' ένα γενικευμένο κλίμα πατριωτικού παροξυσμού και εθνικιστικής υστερίας. Λαμ-

βάνοντας υπόψη μας τα διδάγματα του τότε, θεωρούμε σημαντική τη διατήρηση της παρουσίας του κινήματος στον δρόμο παρ' όλες τις δύσκολες συνθήκες, καθώς και την ταυτόχρονη κινητοποίησή του σε άλλα μέτωπα ανάδειξης του ζητήματος και ανέγερσης ενός αναχώματος ενάντια στον εθνικισμό και τον πόλεμο. Κατανοούμε ότι αποτελεί μια δύσκολη απόφαση, την οποία κιόλας η συλλογικότητά μας την πλήρωσε στο τότε με τον εμπρησμό της κατάληψης στην οποία στεγαζόταν αλλά και μ' ένα κλίμα ενδοκινηματικού κανιβαλισμού εναντίον της που αναπτύχθηκε στη συνέχεια. Παρ' όλα αυτά, –και παρόλο που είναι τρομερά δύσκολο για τα κινήματα να μπλοκάρουν κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες στο εσωτερικό ενός κράτους που ετοιμάζεται για πόλεμο– θεωρούμε σημαντική τη διατήρηση μιας συνεπούς και σταθερής θέσης ακόμα και στις πιο δύσκολες συνθήκες, προκειμένου να φανούν οι όψεις και τα μονοπάτια μιας διεθνιστικής στάσης αλλά και για να στηθούν τα οποιαδήποτε αναχώματα ενάντια στην προέλαση του εθνικισμού, του φασισμού και της φρικαλεότητας του πολέμου.

Κάποια λόγια εν είδει επιλόγου

Ο τίτλος της συγκεκριμένης προσπάθειας προέρχεται από ένα αντιπολεμικό κείμενο του Μεξικανού αναρχικού Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν. Κι αυτό ακριβώς είναι που θέλουμε να αναδείξουμε: ότι ενάντια στη βαρβαρότητα των χαρακωμάτων ενός χρεοκοπημένου και δολοφονικού συστήματος, εμείς ορθώνουμε τα οδοφράγματα της αντίστασης και της χειραφέτησης, ότι ενάντια στη φρίκη του πολέμου και του εθνικισμού, εμείς αντιτάσσουμε τις αξίες της ελευθερίας, της ισότητας και της αδελφοσύνης των λαών, το διαχρονικό πρόταγμα της κοινωνικής επανάστασης για την εξάλειψη κάθε είδους αδικίας, καταπίεσης και εκμετάλλευσης. Η συγκεκριμένη μπροσούρα γράφτηκε αρχικά τον Απρίλιο-Μάιο του 2025 ενόψει του Βαλκανικού Αναρχικού Φεστιβάλ Βιβλίου (BAB) και της ειδικής θεματικής για τον πόλεμο, ενώ τον Οκτώβριο του 2025 το περιεχόμενό της εμπλουτίστηκε περαιτέρω και επανεκδόθηκε. Τα περιεχόμενα του συγκεκριμένου κειμένου προφανώς και χρήζουν περαιτέρω ανάλυσης, καθώς κάθε θεματική συμπυκνώνει ζητήματα για τα οποία έχουν γραφτεί ολόκληροι τόμοι αναλύσεων και σκέψεων. Γι' αυτό και προσπαθήσαμε να αναπτύξουμε συνοπτικά κάποιες σκέψεις και να αποδώσουμε τις συζητήσεις που έγιναν στο εσωτερικό της συλλογικότητας με αφορμή και το ερωτηματολόγιο σε σχέση με το ζήτημα του πολέμου στα πλαίσια του BAB. Η συγκεκριμένη προσπάθεια φιλοδοξεί απλώς να αποτελέσει ένα ακόμα λιθαράκι στις εσωτερικές συζητήσεις και ζυμώσεις του κινήματος με αφορμή την πολεμική απειλή, με στόχο την οικοδόμηση μιας στι-

βαρής αντιπολεμικής θέσης κι ενός ευρέος αντιπολεμικού μετώπου
απέναντι στο ζοφερό μέλλον που μας επιφυλάσσεται.

Libertatia, συλλογικότητα για τον ελευθεριακό κομμουνισμό,

Οκτώβριος 2025